

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Структурно-семантичні та прагматичні особливості
англійськомовних текстів дискурсу міжнародного права в умовах глобалізації
та способи їх відтворення українською мовою
(на матеріалі міжнародних угод)»

Студентки групи МПа 03-20
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад
(англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Страшної Дарини Миколаївни

Допущена до захисту
«_____»_____ 2021 року

Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І. В. Корунця
_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Ніконова В.Г.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Korunets Department of English Philology and Translation

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “Structural, semantic and pragmatics specifics of English texts of the international law discourse in the environment of globalisation and ways of rendering them into Ukrainian (a case study of texts of international agreements)”

Group MPa 03-20
School of translation studies
Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation
(English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Daryna M. Strashna

Research supervisor:
V. G. Nikonova
Doctor of Philology,
Full Professor

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:
Завідувач кафедри англійської філології
і перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)
д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
“10” вересня 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) ___ П ___ курсу ___ МПа 03-20 ___ групи факультету перекладознавства КНЛУ
Страшної Дарини Миколаївни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи Структурно-семантичні та прагматичні особливості англійськомовних текстів дискурсу міжнародного права в умовах глобалізації та способи їх відтворення українською мовою (на матеріалі міжнародних угод)

Науковий керівник кандидат філологічних наук, професор С. Є. Максимов

Дата видачі завдання “10” вересня 2020 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2020 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2020 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2020 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2021 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2021 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2021 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру	05 жовтня 2021 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2021 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2021 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)

Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ П _____ курсу групи _____ МПа 03-20 _____ факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Страшної Дарини Миколаївни

(ПІБ студента)

за темою Структурно-семантичні та прагматичні особливості англійськомовних текстів дискурсу міжнародного права в умовах глобалізації та способи їх відтворення українською мовою (на матеріалі міжнародних угод)

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	☐ усі компоненти присутні , ☐ один компонент відсутній ☐ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ незначні помилки в оформленні ☐ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	☐ повна відповідність ☐ відповідність неповна ☐ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

Кваліфікаційна робота _____ може бути (не може бути)

(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____ (підпис керівника)

(_____)
(ПІБ керівника)

” ” _____ 2021 року

РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

студента(ки) II курсу групи МПа 03-20 факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійної програми Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Страшної Дарини Миколаївни

(ПІБ студента)

за темою Структурно-семантичні та прагматичні особливості англійськомовних текстів дискурсу міжнародного права в умовах глобалізації та способи їх відтворення українською мовою (на матеріалі міжнародних угод)

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — <i>загалом 10 балів</i> (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

(ПІБ рецензента)

” ” _____ 2021 р

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1	
ДИСКУРС МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ЯК МОВОЗНАВЧА ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА.....	4
1.1 Поняття та загальна характеристика дискурсу міжнародного права	4
1.2 Міжнародна угода як жанр дискурсу міжнародного права	12
1.3 Основні проблеми перекладу текстів дискурсу міжнародного права	18
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2	
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ МІЖНАРОДНИХ УГОД	26
2.1 Компоненти структури міжнародної угоди	26
2.2 Лексико-семантичні параметри текстів міжнародних угод.....	30
2.3 Граматико-синтаксичні особливості текстів міжнародних угод.....	37
2.4 Комунікативно-прагматичний потенціал текстів міжнародних угод.....	43
Висновки до розділу 2.....	45
РОЗДІЛ 3	
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ТА ПРАГМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕКСТІВ АНГЛОМОВНИХ МІЖНАРОДНИХ УГОД ПРИ ЇХ ВІДТВОРЕННІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	47
3.1 Лексичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів міжнародних угод	47
3.2 Лексико-семантичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів міжнародних угод	51
3.3 Граматичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів міжнародних угод	58

3.4 Лексико-граматичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів міжнародних угод	65
Висновки до розділу 3.....	68
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	74
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ	80
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	80
ДОДАТОК	81
SUMMARY	113

ВСТУП

Кваліфікаційну роботу магістра присвячено вивченню структурно-семантичних та прагматичних особливостей англійськомовних текстів дискурсу міжнародного права в умовах глобалізації та способів їх відтворення українською мовою на матеріалі міжнародних угод.

Актуальність теми дослідження зумовлена динамікою входження України до світового суспільства, що вимагає удосконалення якості перекладів угод, що підписує Україна з іншими країнами. Це породжує необхідність аналізу структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів уже укладених міжнародних угод, не завжди усвідомлюваних перекладачами. Визначені в даній роботі лінгвістичні і переклададознавчі параметри текстів міжнародних угод дозволяють створити науково обґрунтований і перевірений на практиці інструментарій для вирішення проблем юридичного перекладу з англійської мови на українську. До того ж, значення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у сучасній історії України важко переоцінити, тому саме цей документ є актуальним матеріалом для аналізу.

Мета дослідження – визначити структурно-семантичні та прагматичні особливостей англійськомовних текстів дискурсу міжнародного права на матеріалі Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та представити конкретні засоби їх передачі при перекладі українською мовою.

Досягнення мети роботи передбачає виконання наступних **завдань**:

- 1) подати поняття та загальну характеристику дискурсу міжнародного права;
- 2) представити міжнародну угоду як жанр дискурсу міжнародного права;
- 3) виявити основні проблеми перекладу текстів дискурсу міжнародного права;
- 4) прослідкувати основні компоненти структури міжнародної угоди;

5) виявити лексико-семантичні та граматико-синтаксичні параметри текстів міжнародних угод;

6) проаналізувати комунікативно-прагматичний потенціал текстів міжнародних угод;

7) представити лексичні та лексико-семантичні перекладацькі трансформації, що використовуються при перекладі текстів міжнародних угод;

8) виявити особливості застосування граматичних та лексико-граматичних перекладацьких трансформацій при перекладі текстів міжнародних угод.

Об'єктом дослідження є тексти міжнародних угод англійською мовою та в українському перекладі.

Предмет дослідження – структура, лінгвостилістичні параметри та прагматичний потенціал текстів міжнародних угод англійською мовою, а також засоби їх репрезентації в українському перекладі.

Матеріалом дослідження слугують 100 тестових фрагментів, вилучених із тексту Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом засобами суцільної вибірки. Загальний обсяг проаналізованих засобів перекладу становить 119 перекладацьких трансформацій.

Методика дослідження включає методи структурного, компонентного, контекстуального, прагматистичного аналізу для виявлення мовних особливостей текстів міжнародних угод; методи перекладацького аналізу уможливили виявлення перекладацьких трансформацій, що використовувалися при відтворенні текстів міжнародних угод. Методи кількісних підрахунків дозволили зробити висновки щодо частотності кожної з груп перекладацьких трансформацій.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в роботі проаналізовані структурно-семантичні та прагматичні особливості текстів англійськомовних міжнародних угод, а також визначено конкретні засоби їх передачі при перекладі.

Практична цінність роботи визначається тим, що здійснене в ній дослідження структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів міжнародних угод та особливостей їх відтворення при перекладі становить внесок до теорії зіставного мовознавства, а також в теорію міжмовних контактів та дискурсологію.

Практична цінність дослідження полягає також у тому, що його результати можуть бути використані у викладанні перекладознавчих дисциплін, а також при вивченні зіставного мовознавства, ділової мови та інших дисциплін.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаних джерел, довідкової літератури, джерел ілюстративного матеріалу, додатку та резюме.

РОЗДІЛ 1

ДИСКУРС МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ЯК МОВОЗНАВЧА ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧА ПРОБЛЕМА

1.1 Поняття та загальна характеристика дискурсу міжнародного права

Хоча поняття «дискурс» існує вже понад дві тисячі років у значенні «діалог», «міркування» [7: 1], як лінгвістичний термін воно почало широко використовуватись лише в 50-і рр. ХХ ст. після публікації статті американського лінгвіста З. Харріса «Аналіз дискурсу», який назвав так метод аналізу зв'язного мовлення, призначений для виведення дескриптивної лінгвістики за межі одного речення в даний момент часу і для співвіднесення мови та культури [51: 3].

Із другої половини ХХ ст. теорія дискурсу набуває значущості й поступово поширюється в багатьох галузях знання, термін «дискурс» входить до активного понятійного наукового апарату, а власне дискурс стає предметом міждисциплінарних досліджень, із вивченням якого тісно пов'язані такі науки, як філософія, лінгвістика, медіалінгвістика, комунікативістика, теорія та практика перекладу, міжкультурна комунікація, соціологія, культурологія, психологія, логіка, антропологія й етнологія, комп'ютерна лінгвістика, літературознавство та семіотика, історіографія, теологія, політологія, юриспруденція тощо. Учення про дискурс стало об'єднувальною ланкою для різноманітних методологічних підходів у сучасних соціально-гуманітарних науках [25: 28].

Наразі існує низка визначень **поняття «дискурс»**. Зокрема, В. І. Карасик трактує дискурс як текст, безпосередньо занурений у ситуацію спілкування [9: 5–6]. На наявності певної ситуації спілкування акцентує увагу і Н. Д. Арутюнова, яка трактує дискурс як «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними,

психологічними та іншими факторами; текст, розглянутий в контексті подій; мовлення, розглянуте як цілеспрямований, соціальний акт, як компонент, що приймає участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості (когнітивних процесах)» (ЛЭС: 136).

Дж. Кук розуміє дискурс як виразний, зв'язний і цілеспрямований відрізок мовлення [47: 156]. Підтримує цю думку і Р. Фоулер, що вбачає в дискурсі процес мовної взаємодії між людьми з усією його цілісністю й складністю [49: 86]. Ф. Генрі та С. Тейтор зосереджують увагу на соціальній ролі дискурсу. На їхнє переконання, у дискурсі мова передає широкі історичні значення, поєднуючи персональний та соціальний світи людини [52: 25].

За твердженням М. Стаббс, дискурс – це «мова вище за рівень речення або словосполучення» [64: 1]. Також і Д. Шиффрін вважає, що «дискурс існує «над» (більше ніж) іншими одиницями мовлення [...] він виникає як набір деконтекстуалізованих одиниць структури мови, але як набір контекстуалізованих одиниць використання мови» [60: 39].

Е. Бенвеніст чітко диференціював статичний план розповіді та динамічний план дискурсу, тобто розглядав сферу прагматики тексту й визначав дискурс як «будь-яке висловлення, що зумовлює наявність комунікантів: адресата, адресанта, а також наміри адресанта певним чином впливати на свого співрозмовника» [4: 276–279].

Для більш повного розуміння поняття дискурсу потрібно розуміти відмінність між поняттями «текст» і «дискурс». Дискурс розуміють як зв'язкову послідовність мовленнєвих актів, а текст – результат дискурсу, який був актуалізований, цільна одиниця комунікації. Комунікативно-прагматичний підхід до тексту та його фрагментів передбачає його комплексний аналіз для виявлення різноаспектних властивостей тексту (чи його частин), таких як композиційні, семантичні та прагматичні властивості, а також способи оформлення тексту відповідно до стилістичних норм і функцій мови [14: 82].

Дж. Хоуторн, погоджуючись із М. Стаббсом [64], розглядав поняття «текст» та «дискурс» як синоніми, наголошуючи на тому, що:

- текст не інтерактивний, а дискурс інтерактивний завжди;
- текст може бути коротким або довгим, а дискурс завжди вказує на певну протяжність;
- текст володіє поверхневим зв'язком складників, зафіксованих у поверхневій структурі, а дискурс являє собою структуру, що має глибинні зв'язки;
- текст здебільшого абстрактний, а дискурс конкретний та прагматичний (CGCLT: 189).

К. С. Серажим розглядає дискурс як соціолінгвальне явище, що належить до сучасного комунікативного середовища. За її твердженням, такий дискурс «детермінується (прямо чи опосередковано) його соціокультурними, політичними, ситуативними, психологічними та іншими (конститууючими чи фоновими) чинниками» [30: 89].

В. І. Карасик акцентує на двох основних, на його думку, видах дискурсу – **персональному та інституційному**. Причому перший він вважає особистісно орієнтованим, розмовним, коли у спілкуванні беруть участь люди добре знайомі, завдяки чому мовець, за його твердженням, здатний розкрити багатство свого внутрішнього світу. Інституційний вид дискурсу вчений трактує як статусно орієнтований і підреслює, що це «мовленнева взаємодія представників соціальних груп або інститутів один з одним, з людьми, що реалізують свої статусно-рольові можливості в рамках ustalених суспільних інститутів, число яких визначено потребами суспільства на конкретному етапі його розвитку» [10: 193].

В. І. Карасик так визначає поняття інституційності: «Інституційний дискурс є спеціалізованим, клішованим різновидом спілкування між людьми, які можуть не знати один одного, але повинні спілкуватися відповідно до норм певного соціуму» [10: 195]. Тому дискурс міжнародного права, що «є не стільки структурою, скільки сукупністю норм взаємодії, конвенційно

закріплених у ментальних сферах даного соціуму» [26: 113] варто віднести саме до інституційного типу дискурсу.

Сьогодні **міжнародні відносини** є системою міждержавних і недержавних взаємодій у глобальному, регіональному масштабі або на рівні двосторонніх відносин. Метою таких взаємодій визначено створення сприятливих умов для функціонування і розвитку суб'єктів взаємодії (суб'єктів міжнародних відносин) [29: 9].

У міжнародних відносинах держави послуговуються міжнародним правом. Необхідність надійного міжнародного правопорядку визначається тим, що неконтрольоване свавілля загрожує миру і перешкоджає співробітництву. Ніхто не може володіти монополією на прийняття рішень. Держави мають рівне право на участь у вирішенні міжнародних проблем, які зачіпають їх інтереси. А тому **міжнародне право** уявляється як система юридичних норм, що регулюють міждержавні відносини з метою забезпечення миру і взаємовигідного співробітництва [34: 3].

За твердженням П. Циганкова, міжнародне право включає у себе такі типи відносин:

- взаємні дії всіх учасників міжнародних відносин, що виходять за межі національних територій;
- сукупність економічних, політичних, ідеологічних, правових, дипломатичних, військових та інших зв'язків і взаємовідносин між державами та системами держав, соціальними, економічними, політичними силами, організаціями і рухами, що діють на світовій арені;
- відносини, зв'язки, узагалі будь-які взаємодії внутрішньооформлених, організованих соціумів у зовнішньому для них, політично, владно і організаційно не оформленому, або слабо оформленому соціальному середовищі [38: 89–92].

Суб'єктами міжнародного права є:

- національні держави;
- міжнародні урядові і неурядові (недержавні) організації;

- транснаціональні корпорації;
- релігійні об'єднання;
- суспільно-політичні рухи [29: 9].

Серед суб'єктів міжнародного права особливе місце належить державі як репрезентанту на міжнародній арені суспільства в цілому, а не окремих соціальних груп чи організацій. Державу розглядають як єдиний загальнонаціональний інститут, який має легітимні повноваження вести політику на міжнародній арені: оголошувати війну, укладати договори про співпрацю і т. д. Отже найважливішою складовою міжнародного права є міждержавні відносини, в ході яких визначають вплив світової економічної ситуації [29: 10].

Дискурс міжнародного права Н. К. Кравченко розглядає як комунікативну ситуацію, що виконує креативно-деонтичну функцію узгодження правових цінностей шляхом їхнього припису або рекомендації як моделей поведінки, а також координує національні, групові, інституційні стратегії суб'єктів-держав [17: 26]. Цей тип дискурсу виконує особливу креативно-деонтичну функцію в соціокультурному універсумі, зокрема, він узгоджує правові цінності шляхом їхнього припису або рекомендації як моделей поведінки, яка координує національні, групові, інституційні стратегії суб'єктів-держав [17: 7].

Дискурс міжнародного права, на думку О. Вальтера, може бути поділений на чотири **категорії** залежно від функціональних галузей права, а саме:

- мова законів (правові тексти, призначені законодавцем як для фахівців, так і нефахівців (закони, постанови тощо));
- мова юридичної науки та експертиз (коментарі й обговорення фахових питань у межах професійної комунікації);
- мова відомчого писемного спілкування (формуляри, повістки тощо);
- адміністративний жаргон (неофіційне обговорення спеціальних питань фахівцями) (*цит. за* [37: 164]).

Характеристики дискурсу міжнародного права детерміновані:

- формально-семіотичною структурою міжнародно-правового тексту; його зв'язком із семіосферами прецедентних та інших міжнародно-правових й національно-правових текстів;
- проекцією на концептосферу «справедливість», що зумовлює занурення комунікантів і тексту до семіотичного універсуму і оціночно обґрунтовує правові системи;
- взаємодією комунікантів із роз'єднувальним та об'єднувальним економіко-політичним буттям;
- орієнтацією на жанрові семіосфери і жанри [17: 26].

Як відомо, маркером дискурсу міжнародного права є ситуація комунікації в юридичній сфері, а головною складовою – текст юридичного документа. Не підлягає сумніву те, що мова дискурсу міжнародного права є не лише надзвичайно складною (навіть для носіїв мови, які не мають юридичної освіти), а й інколи незрозумілою власне і для фахівців. Як зазначив Д. Мельников: «юридична мова – це спосіб збереження професійної монополії через “запечаткування” секретів у невідомій мові» [56: 45], оскільки юридична мова – це особлива мова, особлива манера побудови фраз і речень, яка для осіб, необізнаних у тонкощах англійської юридичної термінології, дуже часто видається позбавленою змісту [35: 186].

Сучасний дискурс міжнародного права формується через дихотомічну єдність ціннісних понять «суверенітет» і «загальне благо», пов'язаних із архетипною опозицією «індивідуальне – загальне». Прагматичний аспект цих концепцій включає, з одного боку, набір стратегій захисту «суверенітету» і, з іншого боку, стратегій, що реалізують концепцію «загального блага», що обмежує суверенні права (політичні, економічні, національно-культурні, громадські) на користь цього «загального блага». У різних міжнародно-правових документах стратегії «загального блага» виявляються інституційними стратегіями як охорони природи, так і правового режиму “*res omnium communis*” (спільної спадщини людства).

У свою чергу, інституційні стратегії (інтерактивно-прагматичні параметри) визначають властивості інформаційно-прагматичного дискурсу або «оперативні» прагматичні пристрої (особливості мовленнєвих актів, припущення, імплікатури, стратегії ввічливості, кооперативні максими (спостереження / відхилення тощо), які остаточно індексуються за словесними параметрами [54: 103].

Основними **жанрами** дискурсу міжнародного права є багатосторонній міжнародний договір, регіональний міжнародний договір, резолюція Ради Безпеки ООН, резолюція-постанова, статут, декларація-рекомендація, принципи, декларація-звернення, заява-звернення, рамкова конвенція [17: 17].

Серед ключових лексико-термінологічних властивостей мови міжнародного права варто навести такі:

- спеціальні юридичні терміни. Вони представляють нові специфічні концепти й поняття, виражені термінами-реаліями: *Трійка* (згідно з Амстердамською угодою термін Трійка вживають на позначення складу головуючих в Раді – представника держави-члена ЄС, яка зараз головує, представника країни наступного головування, а також Генерального секретаря Ради, як найвищого Представника ЄС у справах спільної зовнішньої політики та політики безпеки) тощо;

- своєрідні скорочення, яким часто віддається перевага у юридичних текстах порівняно з їхніми повними фаховими словосполученнями, наприклад: *Europol* (*European Police Office*). Провідною ознакою термінології правового соціолекту є тенденція аббревіації – скорочення форми спеціальних термінів та номенклатурних назв, серед яких переважають назви правових суб'єктів, зокрема міжнародних та національних органів, установ, інституцій, організацій, а також назви нормативних документів, міжнародних проектів, програм тощо. Позитивною ознакою таких скорочень є їхнє гармонізоване використання в терміносистемі міжнародного права завдяки їхній транслітерації з мови-продуцента (переважно з англійської мови);

- метафоричні терміни: *Fortress Europe* (англ.) – *Європа-фортеця* (укр.); *cultural background* (англ.) – *культурне коріння* (укр.) тощо, а також метафоричні терміни, представлені міфологічними антропонімами та композитами-топонімами, що також ускладнює сприйняття і розуміння фахових текстів, наприклад: *Socrates* («Сократ»), *EURYDICE* («Євридика»), *Galileo* («Галілей») тощо;

- специфічні сталі звороти (загальнодокументальні та власне юридичні), які застосовують у викладі норм права. Вони поповнюються в результаті фразеологізації ідей міжнародного права і вважаються ознакою офіційно-ділового стилю;

- номенклатурні одиниці: *i2010*, *eEurope 2005* [12: 98–99].

Таким чином, можна зробити висновок, що дискурс міжнародного права належить до інституційного типу дискурсу, оскільки є сукупністю норм узаємодії, конвенційно закріплених у ментальних сферах даного соціуму. Дискурс міжнародного права визначається як комунікативна ситуація, що виконує креативно-деонтичну функцію узгодження правових цінностей шляхом їхнього припису або рекомендації як моделей поведінки, а також координує національні, групові, інституційні стратегії суб'єктів-держав. Категоріями дискурсу міжнародного права є мова законів, мова юридичної науки та експертиз, мова відомчого писемного спілкування та адміністративний жаргон, і він реалізується у таких жанрах, як багатосторонній міжнародний договір, регіональний міжнародний договір, резолюція Ради Безпеки ООН, резолюція-постанова, статут, декларація-рекомендація, принципи, декларація-звернення, заява-звернення, рамкова конвенція тощо. Основними параметрами мови міжнародного права є її уніфікованість, наявність спеціальної юридичної лексики, сталих зворотів та номенклатурних одиниць.

1.2 Міжнародна угода як жанр дискурсу міжнародного права

Міжнародні угоди є необхідним елементом нового світового правопорядку, вони посідають центральне місце в галузі міжнародного публічного права. Роль і значення угод неухильно зростає [27: 23]. Перед тим, як охарактеризувати міжнародну угоду та її лінгвістичні параметри, варто визначити поняття міжнародної угоди та дослідити специфіку такого документу.

Угоди, договори є необхідними інститутами людського спілкування, без яких воно було б неможливим [27: 23]. Досліджуючи правову природу **угод** з урахуванням історичного аспекту в розвитку цивільного законодавства, можна прийти до висновку, що фахівці, які вбачають тотожність у поняттях *угоди* та *договору*, певною мірою мають рацію. Зокрема, в Цивільному кодексі УРСР від 1963 р., який діяв в Україні до 2003 р., правовий режим правочинів було визначено Розділом 16 «Угоди», тобто, застосовували застосовували термін «угода», якій лінгвістично тотожний терміну «договір» [6: 85].

Зокрема в тлумачному словнику Володимира Даля «*договір* – це взаємна *угода*» (ТСЖВЯ: 450), також відповідно до «Великого тлумачного словника сучасної української мови» «*договором* є взаємне зобов'язання, письмова або усна *угода*» (ВТСУМ: 233), згідно з «Тлумачним словником юридичних термінів» «*договір* – *угода* двох чи більше осіб, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків» (ЮТТС: 233), а в цьому ж науково-довідковому джерелі «*угода* – *волевиявлення* двох і більше сторін, спрямоване на встановлення, зміну чи припинення взаємних юридичних прав та обов'язків» (ЮТТС: 278). Зі вступом у дію з 1 січня 2004 р. нового Цивільного кодексу замість терміну *угода* в українське законодавство уведено термін «правочин», який у його «сенсовому навантаженні збігається із терміном *договір*» [41: 559]. Тому

поняття угоди в українському законодавстві можна вважати ширшим, аніж поняття договору.

В англomовній літературі на позначення поняття договору використовується термін *contract*. Це пов'язано з тим, що англomовні країни послуговуються системою римського права. Договори, або *contractus*, були найбільш поширеним джерелом зобов'язань в римському праві. Під договором (*contractus*), розуміли лише ті домовленості (*conventions (pacta)*), які ґрунтувалися на погодженому волевиявленні право- і дієздатних суб'єктів, за умови, що ця погодженість була досягнута у формі, передбаченій законом, і що предмет її діяльності може знаходитися в межах зобов'язального права [19: 192]. На позначення ж угоди існує термін *agreement*, з тією різницею, що, «хоча деякі з цих угод [*agreements*] можна розглядати як юридично обов'язкові, навряд чи будь-яка з них буде юридичним договором [*contract*] у повному розумінні цього слова» [48: 217]. Тому, як і в українському законодавстві, *agreement* «угода» позначає правочин у більш широкому сенсі, аніж *contract* «договір».

Отже, коли говориться про **міжнародні угоди**, маються на меті не лише власне договори, а будь-які правочини (тобто, власне, *угоди*), укладені між країнами. Говорячи про міжнародні угоди, які переважно закріплюються у змісті письмового документу, А. В. Матат зазначає, що найбільш поширеним міжнародно-правовим актом з різних точок зору (нормативної регламентації, політичних та інших процесів) є міжнародний договір [23: 65].

Говорячи є про **міжнародний договір (treaty)**, Д. Філд вказує, що це – письмова угода між двома або більше націями для встановлення чи відміни акта, котрий створює, припиняє чи іншим чином змінює міжнародне право [67: 139]. За визначенням Л. Оппенгейма, міжнародні договори є угодами чи контрактами між двома чи більше державами, які стосуються різних питань, що становлять інтерес для держав (*цит. за* [32: 105]). Близькими за значенням ті визначення, котрі підкреслюють волевий характер міжнародного договору [5: 202].

Найбільш повне визначення міжнародного договору було дане англійським юристом Дж. Фіцморісом: «Договором є міжнародна угода, виражена в єдиному формальному акті (незалежно від назви, титулу чи позначення), який укладений між сторонами, двоє чи усі з яких є суб'єктами міжнародного права, котрі володіють міжнародною правосуб'єктністю та правоздатністю укладати міжнародні договори, метою яких є створювати права та обов'язки або встановлювати відносини, котрі регулюються міжнародним правом» (*цит. за* [5: 202]).

З огляду на те, що міжнародний договір є одним із найбільш розповсюджених типів міжнародних угод, а також оскільки у міжнародній практиці крім терміну «міжнародний договір» застосовуються й інші найменування: «угода», «конвенція», «пакт», «протокол», «трактат», «регламент», «статут», «спільна заява», «хартія», «меморандум», «акт», «обмін нотами» тощо (ВЕЮС: 205), незважаючи на дещо різний обсяг понять «угода» і «договір», для цілей даного дослідження вважаємо за доцільне ототожнити поняття «міжнародна угода» і «міжнародний договір».

Міжнародні угоди дістали поширення задовго до появи самої ідеї міжнародного права. Договори уклалися державами задовго до того, як виникла сама ідея правового регулювання міждержавних відносин. Зі створенням держав договори слугували не лише для виконання державою зовнішніх функцій, а й внутрішніх. Зокрема, договір, укладений у XIII ст. до н.е. між фараоном Єгипту і царем хетів, передбачав надання допомоги не тільки у війні із зовнішніми ворогами, а й у разі повстання рабів. Була передбачена і взаємна видача політичних біженців [20: 84]. Саме договірна форма є єдиним засобом ефективного регулювання питань, які виникають між незалежними утвореннями. Нині міжнародне договірне право є найрозвинутішою галуззю міжнародного публічного права і базовою для всієї системи. Роль міжнародних угод високо оцінюється як міжнародними актами, так і національними. У Віденських конвенціях наголошується на важливості угод в історії міжнародних відносин та зростання значення угод

як джерела міжнародного права і засобу розвитку мирного співробітництва між націями, незалежно від відмінностей у їх державному та суспільному ладі [15: 52].

Якщо розглядати **комунікантів** у сфері міжнародного права, то сторона міжнародного договору – це суб'єкт міжнародного права, що бере участь у міжнародному договорі. На думку І. Лукашука, сторонами слід називати тих суб'єктів міжнародного права, що підписали або парафували договір, але остаточно його ще не приймали [21: 7].

Треба наголосити, що основними суб'єктами міжнародного права є держави. Тільки вони з огляду на свій суверенітет здатні надавати цьому праву юридично обов'язковий характер. Саме тому вони й є основними суб'єктами права міжнародних договорів [27: 25].

До того ж, О. М. Талалаєв вважає, що держави, які остаточно прийняли міжнародний договір, навіть якщо він і не набрав чинності, є суб'єктами цього договору [33: 44].

Міжнародний договір – це єдина система норм з власного **структурою**. В загальнотеоретичному плані під структурою договору розуміють сукупність стійких зв'язків норм договору, які забезпечують його цілісність і тотожність самому собі. Структура міжнародного договору є також одним з елементів його форми [18: 92]. Як зазначає І. І. Лукашук, «структура виражає впорядкованість елементів договору, їхнє розміщення, характер взаємозв'язку, тобто внутрішню організацію. Структура впорядковує зміст договору, забезпечує його цілісність, єдність» [22: 80].

Головними елементами структури договору є: найменування договору, преамбула, основна частина та заключна частина (прикінцеві або перехідні положення). Водночас наявність усіх елементів структури в кожному договорі не є обов'язковою, і це не впливає на його юридичну силу.

Офіційне найменування договору є першим елементом його структури. Якщо раніше найменування договору не розглядали як окремий елемент структури, вважаючи його частиною преамбули, то сьогодні титулу надають

більшого значення, оскільки він допомагає визначити об'єкт і цілі договору, відповідно до яких здійснюватимуть тлумачення змісту договору [18: 93].

Наступним структурним елементом є преамбула договору – вступна частина договору, яка не є його обов'язковою складовою. Відсутність преамбули в договорі не впливає на його юридичну силу. Головне призначення преамбули – закріплення офіційних цілей, принципів і мотивів укладення договору. У преамбулі договору, зазвичай, вказують найменування сторін і уповноважених, мотиви переговорів, дійсність повноважень, а також цілі договору. Як засвідчує практика, існує два види преамбули: традиційна (повна) і сучасна (спрощена) [18: 100].

Основна частина договору слідує за преамбулою і містить конкретні норми, принципи, механізми функціонування інституції. Основна частина договору, зазвичай, містить головні положення договору і поділяється на частини, розділи, статті, параграфи, пункти. Такий поділ полегшує користування текстом договору і дає змогу точніше з'ясувати зміст волевиявлення сторін [18: 104].

Перехід від основної частини до прикінцевих положень не надто чіткий, отож заключною частиною угоди вважається останній розділ (*Part, Section*) та заключні речення. Положення заключної частини торкаються винятково деяких механізмів договору як такого. Найтиповішими питаннями, що розглядають у заключній частині, є: порядок перегляду, внесення змін, процедура прийняття угоди сторонами (підписання; ратифікація; прийняття; приєднання; набуття чинності; держави, що можуть стати його учасниками; термін дії; пролонгація; припинення дії; застереження; тлумачення; розв'язання спорів; депозитарій; обмін ратифікаційними грамотами або передання їх на зберігання; реєстрація; автентичність текстів; статус додатків) [18: 109].

Варто зазначити, що одним із найважливіших елементів форми установчого документа є **мова** – спосіб волевиявлення його сторін. Мова документа виражається в тексті, а власне угода, на відміну від міжнародного

звичаю, існує лише як документ, втілений у тексті [32: 115]. На думку О. М. Талалаєва, міжнародний договір є мовною угодою. Оскільки, на думку дослідника, немає загальнообов'язкової мови міжнародних договорів, сторони договору самостійно обирають мову, яка втілюватиме їхню угоду. Зазвичай двосторонні договори укладають мовами обох сторін. До того ж, тексти мовами обох сторін є рівно автентичними, тобто мають однакову юридичну силу, що є важливим під час тлумачення договору у разі існування розбіжності між різномовними текстами, якщо інше не передбачено договором [32: 115].

Якщо ж розглядати суто **лінгвістичні характеристики** текстів міжнародних угод, до них належать:

- на морфологічному рівні: часте уживання іменників та іменникових словосполучень, а також віддієслівних іменників для передачі дій та процесів;
- на лексичному рівні: використання спеціальної лексики, терміносполучень, кліше, назв посад та інституцій, сталих словосполучень;
- на стилістичному рівні: логічність, офіційність, беземоційність, точність, стереотипність;
- на граматико-синтаксичному рівні: висока частотність інфінітивів; висока частка складних речень;
- на рівні мови і дискурсу: зв'язність, цілісність, завершеність та інформативність, за допомогою яких текст сприймається як єдине ціле; такі тексти контексту й обставин, в яких відбувається творення тексту [18: 169, 175–176].

Таким чином, угода та договір – це близькі, але не тотожні поняття, оскільки договір є обов'язковою правовою угодою, у той час, як власне угода може передбачати і неправові (наприклад, політичні) домовленості. Однак, якщо розглядати словосполучення *міжнародна угода* та *міжнародний договір*, існує можливість їх ототожнення з огляду на те, що текст міжнародної угоди завжди володіє властивостями договору, зокрема,

набором комунікантів, структурою та певними мовними особливостями. Так, комунікантами у міжнародній угоді виступають уряди країн, які створюють та приймають її. У структурі міжнародної угоди виділяють найменування, преамбулу, основну частину та заключну частину (прикінцеві або перехідні положення). Власне лінгвістичні параметри мови міжнародних угод реалізуються на всіх мовних рівнях – морфологічному, лексичному, стилістичному, граматико-синтаксичному та дискурсивному.

1.3 Основні проблеми перекладу текстів дискурсу міжнародного права

Переклад текстів дискурсу міжнародного права є юридичним перекладом. В юридичному перекладі перекладач має справу з певним жанром мови спеціальної сфери, який функціонує в галузі права [62: 56], слугує основою комунікації між фахівцями, має особливе соціальне призначення, вирізняється специфічними композиційними, стилістичними та лексико-семантичними ознаками і виявляється в юридичній мові [11: 8].

Юридичний переклад визначають як «переклад текстів, які відносяться до області права й використовуються для обміну юридичною інформацією між людьми, які говорять різними мовами» [3: 123]. Оскільки право є предметною областю, пов'язаною з соціально-політичними та культурними особливостями країни [63: 45], юридичний переклад представляє собою непросте завдання, вважається одним з найбільш складних видів перекладу тексту, тому що для адекватної передачі юридичної інформації мова юридичного перекладу має бути особливо точною ясною та достовірною [24: 317].

Як галузь практичної мовної діяльності юридичний переклад є одним із видів спеціального перекладу, що має своїм об'єктом передачу засобами іншої мови різноманітних письмових та усних юридичних текстів [13: 111], зокрема, текстів дискурсу міжнародного права.

Важливим аспектом у контексті перекладу юридичних документів дискурсу міжнародного права є те, що у цьому випадку розуміння термінів «еквівалентність» та «адекватність» дещо змінюється і суттєво відхиляється від їхнього традиційного тлумачення в перекладознавстві. Так, термін **еквівалентність** (equivalence) текстів перекладачі та правники застосовують для позначення рівності та автентичності різномовних версій юридичних документів дискурсу міжнародного права, а не для оцінки якості їхнього перекладу, як це прийнято у класичному перекладознавстві [11: 142]. К. Коскінен з цього приводу стверджує, що переклад текстів дискурсу міжнародного права не має нічого спільного з комунікативною функцією цих текстів і зумовлений символічним характером багатомовних версій юридичних документів, пов'язаний з феноменом стратегії багатомовності в об'єднаній Європі та в світі. Юридичні документи дискурсу міжнародного права, укладені різними мовами, він позначає «екзистенційно еквівалентними», оскільки вони апріорі рівні і мають однакову юридичну силу [53: 51].

При перекладі текстів дискурсу міжнародного права важливою вимогою вважається концептуальна еквівалентність, тобто, відповідність мовної одиниці оригіналу мовній одиниці перекладу на рівні їх смисловою наповнення через наявність у них концептуальних сем (змістових елементів семіми, що характеризують концептосферу дискурсу міжнародного права) [28: 245].

Адекватний переклад відтворює засобами мови перекладу як зміст, так і форму оригіналу. Переклад у цілому може бути адекватним навіть за відсутності формальної точності передачі окремих слів та словосполучень [61: 146]. Таким чином, адекватність перекладу означає його змістовну функціональність, а еквівалентність характеризує співвідношення відповідності оригіналу та трансляту на різних рівнях [50: 66]. При цьому головним критерієм перекладу текстів дискурсу міжнародного права слугує точна передача змісту оригіналу мовою перекладу [55: 2]. Перекладач

повинен забезпечити максимальну відповідність оригіналу та трансляту, що стає можливим у процесі досягнення певних рівнів еквівалентності мови тексту оригіналу та тексту перекладу [11: 142–143].

Міжкультурна правова комунікація відбувається серед різних правових систем за допомогою різних мов, і саме тому потрібно враховувати певні **вимоги**, що застосовуються до перекладу текстів міжнародно-правових документів. Зважаючи на той факт, що правова комунікація зазвичай переслідує певні цілі, слід дотримуватися функціонального підходу. Необхідно визначити техніку та стратегію для представлення відповідного перекладу. Крім цього, зазначення функції тексту, аудиторії, часу, місця та мотивів зробили б вагомий внесок у чіткість та повноту перекладу [57: 137].

Тому важливою є класифікація юридичного перекладу з точки зору прагматики документів, що перекладаються, та мети перекладу, відповідно до якої юридичний переклад можна розподілити на такі **групи**:

- юридичний переклад для нормативно-правової цілі;
- юридичний переклад для інформативних цілей;
- юридичний переклад для загальних або юридичних цілей.

Відповідно до такої класифікації переклад міжнародних угод є **юридичним перекладом для нормативно-правової мети**. Таке завдання виникає при необхідності отримання автентичного юридичного тексту дискурсу міжнародного права в двомовній або багатомовній юрисдикції, при змішуванні місцевих законів і міжнародних правових документів та інших законів. Це – переклад тексту закону. Часто такі двомовні чи багатомовні тексти спочатку складаються однією мовою, а потім перекладаються іншою мовою або мовами. Крім того, проект документа може одночасно складатися обома або одразу всіма мовами. У будь-якому випадку, тексти різними мовами мають однакову юридичну силу. Такі юридичні тексти дискурсу міжнародного права різними мовами розглядаються як автентичні після проходження процесу аутентифікації відповідно до закону. Після цього такі тексти являють собою не просто переклад закону, але сам текст закону.

Наприклад, такі документи зустрічаються в Канаді та Гонконгу, серед багатомовних правових документів ООН і багатомовних законів ЄС.

Ця категорія юридичного перекладу може включати в себе окремі документи – договори, двомовні тексти, кожен з яких має рівну силу. Наприклад, в країні, де англійська мова не використовується як державна, іноді договорами може бути передбачено, що версії договору офіційною мовою країни і англійською мовою однаково юридичну силу, хоча англійська мова офіційною мовою країни не є. Для такої категорії юридичного перекладу комунікативні цілі текстів мовою оригіналу і мовою перекладу збігаються [45: URL].

Тексти дискурсу міжнародного права володіють високим **ступенем перекладності**: мають «клішовану форму, і інформація, що міститься в них, повинна оформлятися раз і назавжди встановленим чином, згідно суворим конвенціям» [2: 17]. Проте було б помилково вважати, що для успішного перекладу достатньо досконально освоїти термінологію та правила оформлення подібного виду текстів. В дійсності виявляється, що цього мало. На прикладі юридичного перекладу можна зовсім точно затверджувати, що необхідно ще й досконально розбиратися у культурних особливостях носіїв вихідної мови, у специфічних конструкціях, належних тільки їм [24: 317].

Однією з **проблем юридичного перекладу** постає те, що такий переклад є не тільки переклад з однієї мови на іншу мову, але і з однієї правової системи в іншу правову систему. На відміну від областей «чистої» науки, право продовжує залишатися національно-специфічним явищем. Кожна правова система має свій власний термінологічний апарат, джерела та методологічні підходи. Все це не може не впливати на специфіку юридичного перекладу, який носить не тільки міжмовний, а й міжкультурний та міжсистемний характер [42: URL].

Тому, якщо розглядати переклад як міжкультурну передачу, де і джерела, і мова вкорінені у відповідні культури, можна зробити висновок, що перекладач має бути експертом в галузі різних культурних середовищ. Тим

не менш, застосування невибіркового принципу культурної вкоріненості, тобто зв'язку мови з відповідною культурою, може виявитися сумнівним. У міжкультурних правових угодах, а саме в міжнародних договорах, наприклад, там, де тільки одна правова система визначається як головна, цей принцип може бути застосований лише на лінгвістичному, а не на культурному (правовому) рівні. Більше того, рівень перекладеності правових концепцій залежить від спорідненості правових систем, а не залучених мов [40: 221].

А отже, при перекладі тексту з області права перекладачеві не можна забувати наступне. Початковий текст організований відповідно до правової системи, наявної у конкретній країні, що знаходить своє віддзеркалення у юридичних формулюваннях цього тексту, а текст перекладу призначений для використання в рамках іншої правової системи з характерними саме для неї юридичними формулюваннями [39: 184].

До того ж, критерії доступності і прозорості текстів дискурсу міжнародного права вимагають дедалі більшої уніфікації національних термінологій, тобто збільшення в них прошарку спільних термінів, які збігаються як за формою, так і за змістом. Однак, у кожній національній мові функціонують так звані гетеролексеми на позначення наднаціональних концептів. Саме вони викликають певні труднощі при відтворенні текстів дискурсу міжнародного права [28: 245].

Аналізуючи проблеми, що можуть виникати у процесі перекладу документів міжнародного права, найчастіше, науковці зазначають відсутність в українській мові деяких відповідників термінів або наявність незвичайних значень. Зрозуміло, що завдання перекладача багатомовної угоди полегшується, якщо терміну дається визначення, що закріплює основні ознаки поняття, що ним передається. Термін набуває ключового значення від того наскільки вдалими є знайдені еквіваленти, навіть умовні, в рамках даного контексту, наскільки вдало передані поняття національних систем права [1: 115].

При перекладі термінології дискурсу міжнародного права одним з основних є принцип «збереження і єдності форми та змісту» і принцип «контекстності». Метою першого принципу є точна передача форми понять та їх основного значення (змісту). Другий принцип передбачає збереження змісту, але переклад терміну безпосередньо залежить від контексту [44: 1]. Зокрема, у залежності від тематики угоди та її спрямованості, іноді в самій угоді укладачі вдаються до тлумачення значення термінів, якого вони набуватимуть в даному контексті. Так, термін *charter* набуває значення *статут* в міжнародній угоді, що засновує організацію ООН, а в іншому правовому акті, *Charter of Economic Rights and Duties of States*, термін *charter* отримує значення *хартія* [43: 1]. Тобто, в контексті реалізується значення терміну, контекст дає можливість виявити основні ознаки поняття за допомогою логіко-правових та граматичних зв'язків [8: 37].

Н. Абабілова дає наступні **поради** перекладачам, що займаються перекладом документів міжнародного права:

- необхідно враховувати мовні звички носіїв мови передачі тексту, не порушуючи звичне сприйняття правового документа;
- доцільно переклад правничого документу перед його офіціалізацією піддавати ретельній експертизі за участю правників і лінгвістів для запобігання можливим помилкам;
- рекомендовано перекладачеві зосередитися на певній галузі права, враховувати лексико-граматичні особливості а стилістичні ознаки документів, що перекладаються;
- мова перекладу повинна бути точною, а сам переклад відповідати дійсності та правовим реаліям країни, для якої перекладають той чи інший документ [1: 116].

Таким чином, тексти дискурсу міжнародного права постають об'єктом юридичного перекладу, що розуміється як переклад текстів, які відносяться до області права й використовуються для обміну юридичною інформацією між людьми, які говорять різними мовами. Це – переклад, у якому дещо

змінено поняття еквівалентності – нею вважається не перекладацька, а юридична рівноцінність текстів оригіналу і перекладу. Переклад текстів міжнародних угод – це юридичний переклад для нормативно-правової мети, метою якого є отримання автентичного юридичного тексту в двомовній або багатомовній юрисдикції. Хоча вважається, що тексти дискурсу міжнародного права володіють високим ступенем перекладності, при їх відтворенні все ж виникають чисельні проблеми, основними серед яких є трансляція юридичних норм з однієї правової культури в іншу та наявність термінології, що не має еквівалентів у мові перекладу.

Висновки до розділу 1

1. Дискурс міжнародного права – це комунікативна ситуація, що виконує креативно-деонтичну функцію узгодження правових цінностей шляхом їхнього припису або рекомендації як моделей поведінки, а також координує національні, групові, інституційні стратегії суб'єктів-держав. Дискурс міжнародного права реалізується у таких жанрах, як багатосторонній міжнародний договір, регіональний міжнародний договір, резолюція Ради Безпеки ООН, резолюція-постанова, статут, декларація-рекомендація, принципи, декларація-звернення, заява-звернення, рамкова конвенція тощо. Основні характеристики мови міжнародного права – це її уніфікованість, наявність спеціальної юридичної лексики, сталих зворотів та номенклатурних одиниць.

2. Міжнародна угода розуміється як письмова угода між двома або більше націями для встановлення чи відміни акту, котрий створює, припиняє чи іншим чином змінює міжнародне право. Комунікантами у міжнародній угоді є уряди країн, які створюють та приймають її. Структура міжнародної угоди включає найменування, преамбулу, основну частину та заключну частину (прикінцеві або перехідні положення). Власне лінгвістичні

параметри мови міжнародних угод реалізуються на всіх мовних рівнях та мають на меті уніфікувати і стандартизувати мову міжнародної угоди.

3. Переклад текстів дискурсу міжнародного права – це юридичний переклад; якщо говорити власне про переклад текстів міжнародних угод, то це – юридичний переклад для нормативно-правової мети, метою якого є отримання автентичного юридичного тексту в двомовній або багатомовній юрисдикції. Основними проблемами перекладу текстів міжнародного є трансляція юридичних норм з однієї правової культури в іншу та наявність термінології, що не має еквівалентів у мові перекладу. При перекладі таких текстів варто враховувати мовні звички носіїв мови оригіналу та мови перекладу, залучати експертів, дотримуватися точності та лаконічності, а також прагнути до створення максимально достовірного тексту перекладу.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ МІЖНАРОДНИХ УГОД

2.1 Компоненти структури міжнародної угоди

Структура тексту міжнародної угоди повинна дозволяти сторонам міжнародної угоди вільно орієнтуватися в її тексті. З цією метою при укладанні міжнародних угод сторони повинні дотримуватися типової структури міжнародного договору. Розглянемо структуру міжнародного договору на прикладі Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part) (далі – Угоди).

Угода складається із таких компонентів:

1. Текст угоди починається з її **повного офіційного найменування** – *ASSOCIATION AGREEMENT between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part* (AA: 1). При цьому назва типу угоди друкується великими літерами посередині тексту документу (*ASSOCIATION AGREEMENT*), після чого перелік учасників угоди друкується з нового рядка звичайним текстом (*between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part*).

2. **Преамбула**, яка починається з назви структурної частини (*Preamble*), визначає держави-учасниці угоди (*The Kingdom of Belgium, The Republic of Bulgaria, The Czech Republic, The Kingdom of Denmark, [...] The Republic of Finland, The Kingdom of Sweden, The United Kingdom of Great Britain And Northern Ireland, hereinafter referred to as the ‘Member States’, The European Union, hereinafter referred to as ‘the Union’ or ‘the EU’ and The European Atomic Energy Community, hereinafter referred to as ‘the EURATOM’ on the one*

*part, and Ukraine on the other part, Hereafter jointly referred to as ‘the Parties’ (AA: 4)) та описує мотиви укладання угоди (Taking account of the close historical relationship and progressively closer links between the Parties as well as; their desire to strengthen and widen relations in an ambitious and innovative way [...] Recognising that Ukraine as a European country shares a common history and common values with the Member States of the European Union (EU) and is committed to promoting those values (AA: 4)). Преамбула закінчується фразою *Have agreed as follows (AA: 4)*, після чого починається основна частина документа.*

3. За преамбулою слідує одна окрема стаття, яка описує мету укладення угоди (*Article 1. Objectives*).

4. Далі слідує **основна частина** договору. Вона містить конкретні норми, принципи, механізми дії сторін договору. Основна частина договору містить головні положення договору і поділяється на заголовки (*TITLE I. GENERAL PRINCIPLES*), статті (*Article 2*), секції (*Section 1. Common provisions*), підсекції (*Sub-section 6. Financial services*) параграфи та пункти.

Наступний фрагмент ілюструє структуру основної частини міжнародної угоди:

TITLE IV
TRADE AND TRADE-RELATED MATTERS
CHAPTER 1
National treatment and market access for goods
Section 1
Common provisions
Article 25
Objective
 ...
Sub-section 6
Financial services

Article 125

Scope and definitions

1. *This Sub-section sets out the principles of the regulatory framework for all financial services liberalised pursuant to Sections 2, 3 and 4 of this Chapter.*

2. *For the purposes of this Sub-section and of Sections 2, 3 and 4 of this Chapter:*

(a) *“financial service” means any service of a financial nature offered by a financial service supplier of a Party. Financial services include the following activities:*

(i) Insurance and insurance-related services

1. direct insurance (including co-insurance):

(a) life;

(b) non-life.

2. reinsurance and retrocession;

3. insurance intermediation, such as brokerage and agency; and

4. services auxiliary to insurance, such as consultancy, actuarial, risk assessment and claim settlement services (AA: 61).

5. Після тексту основної частини угоди наведено **прикінцеві положення** (*General and final provisions*), у яких розглядається такі основні питання, як доступ до сервісів ЄС, особливості виконання вимог угоди, механізми вирішення спорів, наслідки невиконання умов договору, наявність додатків до угоди та терміни і особливості набрання чинності договором.

6. За прикінцевими положеннями слідує **інформація про те, де складено текст угоди**, мовами усіх підписантів угоди (напр. *Съставено в Брюксел на двадесет и първи март две хиляди и четиринадесета година. Hecho en Bruselas, el veintiuno de marzo de dos mil catorce. [...] Done at Brussels on the twenty first day of March in the year two thousand and fourteen. [...] Учинено у м. Брюссель двадцять першого березня дві тисячі чотирнадцятого року (AA: 171]* **та перелік підписантів**, де кожен підписант

представлений мовою його країни. Підписант від ЄС як організації іменується всіма мовами країн-підписантів.

7. Далі слідує **перелік додатків** (*LIST OF ANNEXES*), у якому додатки розподілено відповідно до структурних частин угоди, а також представлено назву кожного із додатків:

ANNEXES OF TITLE IV

Annex I-A to Chapter 1 Elimination of custom duties

Appendix A Indicative aggregate TRQs for imports into the EU

Appendix B Indicative aggregate TRQs for imports into Ukraine

Annex I-B to Chapter 1 Additional conditions of trade for worn clothing

Annex I-C to Chapter 1 Schedules of export duty elimination

Annex I-D to Chapter 1 Safeguard measures for export duties

Annex II to Chapter 2 Safeguard measures on passenger cars

Annex III to Chapter 3 List of legislation for alignment, with a timetable for its implementation (AA: 180)

8. Наступний компонент Угоди – це **перелік протоколів** (*PROTOCOLS*), тобто, нормативно-правових актів, які постають основою для укладання наведеної угоди:

Protocol I Protocol concerning the definition of the concept of “Originating Products” and methods of administrative co-operation

Protocol II Protocol on Mutual Administrative Assistance in Customs Matters

Protocol III Protocol on a Framework Agreement between the European Union and Ukraine on the General Principles for the Participation of Ukraine in Union Programmes (AA: 183)

9. Останній компонент Угоди – це власне **додатки і протоколи**, обсяг яких за обсягом є більшим, ніж основний текст угоди. Наведені документи містять необхідні для виконання вимог угоди обмеження, класифікації, приклади документів, нормативно-правові акти тощо.

Таким чином, структура міжнародної Угоди про асоціацію України та ЄС включає такі компоненти, як повне офіційне найменування, преамбула, мета, основна частина, прикінцеві положення, додатки і протоколи, інформація про те, де складено текст угоди, та перелік підписантів, перелік додатків і перелік протоколів. В сукупності всі структурні компоненти тексту Угоди становлять єдиний нормативний документ, що визначає ключові аспекти взаємодії між учасниками угоди.

2.2 Лексико-семантичні параметри текстів міжнародних угод

Лексичне наповнення текстів міжнародних угод покликане зробити їх тексти якомога більш точними і зрозумілими для сторін, а мотиви сторін – прозорими і сконцентрованим на досягненні блага для всіх учасників угоди. Така ситуація призводить до того, що у текстах міжнародних угод використовуються лексичні одиниці, що належать до певних типів, як описано нижче.

Зокрема, однією із найбільш характерних рис текстів міжнародних угод постає широке використання **власних назв**, що іменують учасників угоди, інші сторони, нормативно-правові акти тощо. До власних назв, що використовуються у текстах міжнародних угод, належать:

1) назви країн або груп країн: (3) *RECOGNISING that Ukraine as a European country shares a common history and common values with the Member States of the European Union (EU) and is committed to promoting those values* (AA: 2); (51) *Subject to the laws, conditions and procedures applicable in the Member States and the EU, treatment accorded to workers who are Ukrainian nationals and who are legally employed in the territory of a Member State shall be free of any discrimination based on nationality as regards working conditions, remuneration or dismissal, compared to the nationals of that Member State* (AA: 9);

2) назви організації всередині країн та організації ЄС: (23) *Political dialogue at parliamentary level shall take place within the framework of the Parliamentary Association Committee referred to in Article 467 of this Agreement* (AA: 5); (70) *This would include, where appropriate, accession to, and implementation of, the relevant international instruments of the United Nations and the Council of Europe, as well as the Rome Statute of the International Criminal Court of 1998 as referred to in Article 8 of this Agreement, and closer cooperation with Eurojust* (AA: 11);

3) назви нормативно-правових документів, якими керуються сторони угоди: (9) *COMMITTED to implementing all the principles and provisions of the United Nations Charter, the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), in particular the Helsinki Final Act of 1975 of the Conference on Security and Cooperation in Europe, the concluding documents of the Madrid and Vienna Conferences of 1991 and 1992 respectively, the Charter of Paris for a New Europe of 1990, the United Nations Universal Declaration on Human Rights of 1948 and the Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950* (AA: URL); (28) *Ukraine, the EU and the Member States reaffirm their commitment to the principles of respect for independence, sovereignty, territorial integrity and inviolability of borders, as established in the UN Charter and the Helsinki Final Act of 1975 of the Conference on Security and Cooperation in Europe, and to promoting these principles in bilateral and multilateral relations* (AA: 6); (81) *In the case of an update to the Ukrainian customs code, commitments made under the Schedule in Annex I-C to this Agreement shall remain in force based on correspondence of description of the goods* (AA: 13); (63) *The Parties are committed to implementing effectively the UN Convention against Transnational Organised Crime of 2000 and its three Protocols, the UN Convention against Corruption of 2003 and other relevant international instruments* (AA: 11); (42) *The Parties shall promote universal adherence to, and compliance with, relevant international instruments*

and shall aim to ensure their effectiveness, including through implementation of the relevant United Nations Security Council Resolutions (AA: 7);

4) конкретні елементи політики ЄС: (25) *The Parties shall intensify their dialogue and cooperation and promote gradual convergence in the area of foreign and security policy, including the Common Security and Defence Policy (CSDP), and shall address in particular issues of conflict prevention and crisis management, regional stability, disarmament, non-proliferation, arms control and arms export control as well as enhanced mutually-beneficial dialogue in the field of space* (AA: 6).

Як показує проведений аналіз, значна частина власних назв у текстах міжнародних угод представлена у вигляді **абрєвіатур**, які, використовуючись перший раз, розшифровуються, а далі по тексту використовуються саме як абрєвіатури, наприклад:

- *the International Criminal Court (ICC): (30) *The Parties shall cooperate in promoting peace and international justice by ratifying and implementing the Rome Statute of the International Criminal Court (ICC) of 1998 and its related instruments* (AA: 6);*

- *the Common Security and Defence Policy (CSDP): (33) *The Parties shall enhance practical cooperation in conflict prevention and crisis management, in particular with a view to increasing the participation of Ukraine in EU-led civilian and military crisis management operations as well as relevant exercises and training activities, including those carried out in the framework of the Common Security and Defence Policy (CSDP)* (AA: 7);*

- *the European Defence Agency (EDA): (35) *The Parties shall explore the potential of military-technological cooperation. Ukraine and the European Defence Agency (EDA) shall establish close contacts to discuss military capability improvement, including technological issues* (AA: 6);*

- *the Financial Action Task Force (FATF): (58) *The Parties shall ensure implementation of relevant international standards, in particular those of the**

Financial Action Task Force (FATF) and standards equivalent to those adopted by the Union (AA: 10).

Важливою рисою текстів міжнародних угод постає використання **оцінної лексики**, що дозволяє охарактеризувати позитивні аспекти взаємодії між сторонами угоди, наприклад: (1) *TAKING ACCOUNT of the close historical relationship and progressively closer links between the Parties as well as their desire to strengthen and widen relations in an ambitious and innovative way* (AA: 2). У наведеному фрагменті вирази *the close historical relationship* та *progressively closer links* показують, що країни історично прагнули співпрацювати, і зараз настав значний прогрес у їх комунікації.

Ще один приклад: (5) *TAKING INTO ACCOUNT the strong public support in Ukraine for the country's European choice* (AA: URL). У цьому випадку вираз *strong public support* використовується для того, щоб акцентувати увагу на тому, що громадяни України висловлюють бажання вступити до ЄС, а отже, це прагнення не лише уряду, а і народу країни.

Оцінна лексика також використовується для того, щоб надати позитивну характеристику політикам, які підтримуються у країнах – учасницях договору, наприклад: (10) *DESIROUS of strengthening international peace and security as well as engaging in effective multilateralism and the peaceful settlement of disputes, in particular by closely cooperating to that end within the framework of the United Nations (UN), the OSCE and the Council of Europe* (AA: 2); (29) *The Parties shall address in a timely and coherent manner the challenges to these principles at all appropriate levels of the political dialogue provided for in this Agreement, including at ministerial level* (AA: 6); (50) *This dialogue is based on the fundamental principles of solidarity, mutual trust, joint responsibility and partnership* (AA: 8).

Належність текстів міжнародних угод до дискурсу міжнародного права зумовлює широке використання в них **лексики офіційного стилю**, наприклад: (16) *The Parties recognise that the principles of a free market economy underpin their relationship* (AA: 4). У цьому випадку використання

дієслова офіційного стилю *underpin* уможлиблює надання дії точної і стислої характеристики.

Серед одиниць лексики офіційного стилю, типових для текстів міжнародних угод, особливу роль відіграють прислівники, часто архаїчні, такі як:

- *hereby*, що вказує на зв'язок між фрагментом документа та наступним текстом: (12) *An association between the Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part, is hereby established* (AA: 4);

- *hereinafter*, що дозволяє пов'язати іменування концепту із його спрощеним найменуванням: (74) *Each Party shall reduce or eliminate customs duties on originating goods of the other Party in accordance with the Schedules set out in Annex I-A to this Agreement (hereinafter referred to as the “Schedules”)* (AA: 12); (78) *A decision of the Association Committee meeting in Trade configuration as set out in Article 465 of this Agreement (hereinafter referred to also as the “Trade Committee”) on the acceleration or elimination of a customs duty on a good shall supersede any duty rate or staging category determined pursuant to their Schedules for that good* (AA: 13);

- *insofar*, що акцентує увагу на наявності виключень із правила: (98) *This Agreement shall not preclude the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas or arrangements for frontier traffic except insofar as they conflict with trade arrangements provided for in this Agreement* (AA: 15).

Стандартизованість текстів міжнародного права зумовлює використання у них **клішованих виразів**, що стосуються, зокрема, принципів співробітництва між країнами: (47) *The Parties agree to cooperate in order to ensure an adequate level of protection of personal data in accordance with the highest European and international standards, including the relevant Council of Europe instruments* (AA: 8).

Також типовою характеристикою текстів міжнародних угод постають **сталі вирази**, серед яких особливу роль відіграють:

- конструкції «іменник + прийменник»: (37) *The Parties therefore agree to cooperate and to contribute to countering the proliferation of weapons of mass destruction, related materials and their means of delivery through full compliance with, and national implementation of, their existing obligations under international disarmament and non-proliferation treaties and agreements and other relevant international obligations* (AA: 7);

- звороти на зразок *as soon as*: (94) *They shall be subject to periodic consultations within the Trade Committee, in particular with a view to their termination as soon as the conditions for their application cease to exist* (AA: 14).

Досить часто такими сталими виразами постають **запозичення**, серед яких найбільш типовим для міжнародних угод є *inter alia* «серед іншого»: (48) *Cooperation on personal data protection may include, inter alia, the exchange of information and of experts* (AA: 8); (87) *For the purposes of this Article, a finding of irregularities or fraud may be made, inter alia, where there is a rapid increase, without satisfactory explanation, in imports of goods exceeding the usual level of production and export capacity of the other Party that is linked to objective information concerning irregularities or fraud* (AA: 14).

Окрім того, у текстах міжнародних угод надзвичайно широко використовується **термінологія** різних галузей людської діяльності, зокрема, таких сфер, як:

- економіка: (6) *CONFIRMING that the European Union acknowledges the European aspirations of Ukraine and welcomes its European choice, including its commitment to building a deep and sustainable democracy and a market economy* (AA: URL); (71) *The provisions of this Chapter shall apply to trade in goods ⁽¹⁾ originating in the territories of the Parties* (AA: 12); включаючи аспекти міжнародної торгівлі та митного оформлення: (72) *For the purposes of this Chapter, “originating” means qualifying under the rules of origin set out in Protocol I to this Agreement (Concerning the Definition of the Concept “Originating Products” and Methods of Administrative Cooperation)* (AA: 12); (73) *For the purposes of this Chapter, a “customs duty” includes any duty or*

charge of any kind imposed on, or in connection with, the import or export of a good, including any form of surtax or surcharge imposed on, or in connection with, such import or export (AA: 12); (86) Where a Party, on the basis of objective documented information, experiences a failure by the other Party to provide administrative cooperation and/or verify the existence of irregularities or fraud under this Chapter, the Party concerned may temporarily suspend the relevant preferential treatment of the product(s) concerned in accordance with this Article (AA: 14);

- юриспруденція, зокрема, загальне право: (44) *In their cooperation on justice, freedom and security, the Parties shall attach particular importance to the consolidation of the rule of law and the reinforcement of institutions at all levels in the areas of administration in general and law enforcement and the administration of justice in particular (AA: 8); кримінальне право: (41) *Cooperation on disarmament shall also include arms controls, arms export controls and the fight against illicit trafficking of arms, including small arms and light weapons (AA: 7); (45) *Cooperation will, in particular, aim at strengthening the judiciary, improving its efficiency, safeguarding its independence and impartiality, and combating corruption (AA: 8); (49) *The Parties reaffirm the importance of joint management of migration flows between their territories and shall further develop the comprehensive dialogue on all migration-related issues, including illegal migration, legal migration, smuggling of and trafficking in human beings, as well as the inclusion of migration concerns in the national strategies for economic and social development of the areas from which migrants originate (AA: 8); (56) *The Parties shall work together in order to prevent and combat money laundering and terrorism financing (AA: 10);*****

- політика: (18) *Political dialogue in all areas of mutual interest shall be further developed and strengthened between the Parties (AA: 5); (55) *The Parties shall take gradual steps towards a visa-free regime in due course, provided that the conditions for well-managed and secure mobility, set out in the two-phase**

Action Plan on Visa Liberalization presented at the EU-Ukraine Summit of 22 November 2010, are in place (AA: 9);

- міжнародні відносини: (36) *The Parties consider that the proliferation of weapons of mass destruction, related materials and their means of delivery, to both state and non-state actors, represents one of the most serious threats to international stability and security (AA: 7); (69) *As regards judicial cooperation in criminal matters, the Parties shall seek to enhance arrangements on mutual legal assistance and extradition (AA: 11);**

- медицина: (60) *This cooperation shall aim to combat illicit drugs, reduce the supply of, trafficking in, and demand for, illicit drugs, and cope with the health and social consequences of drug abuse. It shall also aim at a more effective prevention of diversion of chemical precursors used for the illicit manufacture of narcotic drugs and psychotropic substances (AA: 11).*

Таким чином, основними характерними рисами текстів міжнародних угод на лексико-семантичному рівні є використання власних назв, аббревіатур, оцінної лексики, лексики офіційного стилю, клішованих виразів, сталих виразів, запозичень та галузевої термінології.

2.3 Граматико-синтаксичні особливості текстів міжнародних угод

Офіційний характер текстів міжнародних угод та їх прагматична спрямованість на досягнення конкретної мети – регулюванні відносин між сторонами угоди та спрямування їх дій на досягнення взаємної вигоди зумовлюють наявність особливої специфіки таких документів на граматико-синтаксичному рівні. Нижче представлені основні граматико-синтаксичні характеристики текстів міжнародних угод.

Перш за все, волевиявлення сторін міжнародної угоди виражається за допомогою **модальних дієслів**, які дозволяють визначити такі характеристики дій, прописані в міжнародній угоді:

- обов'язковість з використанням модального дієслова *shall*: (20) *The Parties shall hold regular political dialogue meetings at Summit level (AA: 5); (21) At ministerial level, political dialogue shall take place, by mutual agreement, within the Association Council referred to in Article 460 of this Agreement and within the framework of regular meetings between representatives of the Parties at Foreign Minister level (AA: 5); (31) The Parties shall intensify their joint efforts to promote stability, security and democratic development in their common neighbourhood, and in particular to work together for the peaceful settlement of regional conflicts (AA: 6); (40) The Parties shall develop further cooperation on disarmament, including in the reduction of their stockpiles of redundant small arms and light weapons, as well as dealing with the impact on the population and on the environment of abandoned and unexploded ordnance as referred to in Chapter 6 (Environment) of Title V of this Agreement (AA: 7); (57) To this end the Parties shall enhance bilateral and international cooperation in this field, including at operational level (AA: 10); (89) During the period of consultations referred to above, the product(s) concerned shall enjoy the preferential treatment (AA: 14); а також обов'язковість у виконанні певних обмежень, що виражається сполученням *shall not*: (91) *Each temporary suspension shall not exceed six months (AA: 14); (79) Parties shall not institute or maintain any customs duties, taxes or other measures having an equivalent effect imposed on, or in connection with, the exportation of goods to the territory of each other (AA: 13);**

- обов'язковість настання певних подій, що виражається модальним дієсловом *will*: (46) *Respect for human rights and fundamental freedoms will guide all cooperation on justice, freedom and security (AA: 8); (75) Without prejudice to the first subparagraph, for worn clothing and other worn articles falling within the Ukrainian customs code 6309 00 00, Ukraine will eliminate customs duties on imports in accordance with the conditions set out in Annex I-B to this Agreement (AA: 12);*

- можливість, що репрезентується модальним дієсловом *may*: (82) *Ukraine may introduce safeguard measures for export duties as set out in Annex I-D to this Agreement* (AA: 13);

- рекомендації, що виражаються модальним дієсловом *should*: (96) *At the same time as the notification to the Trade Committee under paragraph 4(a) of this Article, the Party concerned should publish a notice to importers in its sources of official information* (AA: 14).

Пасивний стан дієслів, часто також з використанням модальних дієслів, дозволяє продемонструвати основні засади, закладені у міжнародній угоді, як у наступних прикладах: (26) *Cooperation will be based on common values and mutual interests, and shall aim at increasing policy convergence and effectiveness, and promoting joint policy planning* (AA: 6); (34) *Cooperation in this field shall be based on modalities and arrangements between the EU and Ukraine on consultation and cooperation on crisis management* (AA: 6); (76) *For each good, the base rate of customs duties to which the successive reductions are to be applied under paragraph 1 of this Article shall be that specified in Annex I to this Agreement* (AA: 12); (92) *However, a temporary suspension may be renewed* (AA: 14); (93) *Temporary suspensions shall be notified immediately after their adoption to the Trade Committee* (AA: 14).

Для того, щоб продемонструвати волевиявлення сторін, у міжнародних угодах використовуються дієслова у теперішньому часі: (39) *The Parties agree to establish a regular political dialogue that will accompany and consolidate these elements* (AA: 7); (43) *The Parties agree to work together at bilateral, regional and international levels to prevent and combat terrorism in accordance with international law, international human rights standards, and refugee and humanitarian law* (AA: 7).

Наступною характерною рисою текстів міжнародних угод є широке використання **віддієслівних іменників**, що пов'язане з офіційністю таких текстів та схильністю до компресії інформації. Зокрема, використовуються такі віддієслівні іменники:

- *to grant* → *granting*: (54) *The Association Council shall examine the granting of other more favourable provisions in additional areas, including facilities for access to professional training, in accordance with laws, conditions and procedures in force in the Member States and in the EU, and taking into account the labour market situation in the Member States and in the EU (AA: 9);*

- *to prevent* → *prevention*, *to suppress* → *suppression*: (64) *The Parties agree to cooperate in the prevention and suppression of acts of terrorism in accordance with international law, international human rights law, refugee law and humanitarian law, and the respective laws and regulations of the Parties (AA: 11).*

Пов'язаним з цією рисою є також використання **Participle II** та **Participle I**, що також є засобом компресії інформації:

- *to ensure* → *ensuring*: (61) *The Parties shall use the necessary methods of cooperation to attain these objectives, ensuring a balanced and integrated approach towards the issues at stake (AA: 11);*

- *to combat* → *combating*, *to prevent* → *preventing*: (62) *The Parties shall cooperate in combating and preventing criminal and illegal activities, organised or otherwise (AA: 11);*

- *to exist* → *existing*: (80) *Existing customs duties or measures having equivalent effect applied by Ukraine, as listed in Annex I-C to this Agreement, shall be phased out over a transitional period in accordance with the Schedule included in Annex I-C to this Agreement (AA: 13);*

- *to originate* → *originating*: (97) *In the event of error by the competent authorities in the proper management of the preferential system at export, and in particular in the application of the provisions of the Protocol to this Agreement concerning the definition of originating products and methods of administrative cooperation, where this error leads to consequences in terms of import duties, the Party facing such consequences may request that the Trade Committee examine the possibility of adopting any appropriate measure with a view to resolving the situation (AA: 15);*

- *to initiate* → *initiating*: (99) *The Party initiating a safeguard investigation shall notify the other Party of such initiation by sending an official notification to the other Party, if the latter has a substantial economic interest* (AA: 16);

- *to have* → *having*: (100) *For the purposes of this Article, a Party shall be considered as having a substantial economic interest when it is among the five largest suppliers of the imported product during the most recent three-year period of time, measured in terms of either absolute volume or value* (AA: 16);

- *to concern* → *concerned*: (90) *Temporary suspensions under this Article shall be limited to what is necessary to protect the financial interests of the Party concerned* (AA: 14).

Дуже характерним для текстів міжнародних угод є використання **однорідних членів речення:**

- **однорідних означень:** (19) *This will promote gradual convergence on foreign and security matters with the aim of Ukraine's ever-deeper involvement in the European security area* (AA: 5); (66) *All exchange of information shall take place in accordance with international and national law* (AA: 11); (6) *CONFIRMING that the European Union acknowledges the European aspirations of Ukraine and welcomes its European choice, including its commitment to building a deep and sustainable democracy and a market economy* (AA: URL);

- **однорідних додатків:** (8) *ACKNOWLEDGING that the political association and economic integration of Ukraine with the European Union will depend on progress in the implementation of this Agreement as well as Ukraine's track record in ensuring respect for common values, and progress in achieving convergence with the EU in political, economic and legal areas* (AA: URL); (11) *COMMITTED to promoting the independence, sovereignty, territorial integrity and inviolability of borders* (AA: 2); (17) *The rule of law, good governance, the fight against corruption, the fight against the different forms of trans-national organised crime and terrorism, the promotion of sustainable development and effective multilateralism are central to enhancing the*

relationship between the Parties (AA: 5); (85) The Parties agree that administrative cooperation is essential for the implementation and control of the preferential treatment granted under this Chapter and underline their commitment to combating irregularities and fraud in customs matters related to the import, export, and transit of goods and their placement under any other customs regime or procedure, including measures of prohibition, restriction and control (AA: 14);

- *однорідних присудків: (84) Upon entry into force of this Agreement, no Party shall maintain, introduce or reintroduce export subsidies or other measures with equivalent effect on agricultural goods destined for the territory of the other Party (AA: 13).*

Використання таких однорідних членів речення може супроводжуватися **полісиндетоном**, особливо, повторенням сполучника *and*: (24) *The Parties shall cooperate in order to ensure that their internal policies are based on principles common to the Parties, in particular stability and effectiveness of democratic institutions and the rule of law, and on respect for human rights and fundamental freedoms, in particular as referred to in Article 14 of this Agreement (AA: 5).*

Використання **вставних конструкцій** дозволяє уточнити певну інформацію, закладену в тексті міжнародної угоди. Уточненню із використанням вставних конструкцій можуть підлягати такі явища:

- *спосіб виконання дій: (21) At ministerial level, political dialogue shall take place, by mutual agreement, within the Association Council referred to in Article 460 of this Agreement and within the framework of regular meetings between representatives of the Parties at Foreign Minister level (AA: 5); (52) Ukraine shall, subject to the laws, conditions and procedures in Ukraine, accord the treatment referred to in paragraph 1 of this Article to workers who are nationals of a Member State and who are legally employed in its territory (AA: 9);*

- *складники певних дій: (22) Other procedures and mechanisms for political dialogue, including extraordinary consultations, shall be set up by the Parties by mutual agreement (AA: 5); (65) In particular, the Parties agree to*

cooperate on the basis of the full implementation of Resolution No. 1373 of the UN Security Council of 2001, the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy of 2006 and other relevant UN instruments, and applicable international conventions and instruments (AA: 11);

- мету: (27) *To this end, the Parties shall make use of bilateral, international and regional fora (AA: 6);*

- умову: (53) *Taking into account the labour market situation in the Member States, subject to the legislation and in compliance with the rules in force in the Member States and the EU in the area of mobility of workers: (a) the existing facilities of access to employment for Ukrainian workers accorded by Member States under bilateral agreements should be preserved and, if possible, improved; (b) other Member States shall examine the possibility of concluding similar agreements (AA: 9); (77) Five years after the entry into force of this Agreement, at the request of either Party, the Parties shall consult one another in order to consider accelerating and broadening the scope of the elimination of customs duties on trade between themselves (AA: 13).*

Отже, на граматико-синтаксичному рівні текстам міжнародних угод характерні використання модальних дієслів, пасивного стану дієслів, дієслів у теперішньому часі, віддієслівних іменників, Participle II та Participle I, однорідних членів речення, полісиндетону та вставних конструкцій.

2.4 Комуникативно-прагматичний потенціал текстів міжнародних угод

Оскільки міжнародна угода – це документ, що складається за участю декількох країн та має на меті висвітлити певні аспекти взаємодії країн, до яких вони домовилися, його текст має бути націлений на те, щоб точно, вичерпно описати це волевиявлення та наголосити на його добровільності та позитивних зрушень, яких країни можуть досягти, підписавши такий документ.

З огляду на це, однією з основних комунікативно-прагматичних характеристик текстів міжнародної угоди є **тенденція до уточнень і переліків**, що дозволяє уникнути неточностей при трактуванні умов угоди. Уточнення можуть вводитися у текст з використанням таких лексичних одиниць:

- *namely*: (2) *COMMITTED to a close and lasting relationship that is based on common values, namely respect for democratic principles, the rule of law, good governance, human rights and fundamental freedoms, including the rights of persons belonging to national minorities, non-discrimination of persons belonging to minorities and respect for diversity, human dignity and commitment to the principles of a free market economy, which would facilitate the participation of Ukraine in European policies (AA: 2); (7) *RECOGNISING that the common values on which the European Union is built – namely democracy, respect for human rights and fundamental freedoms, and the rule of law – are also essential elements of this Agreement (AA: URL);**

- *among them*: (14) *Respect for democratic principles, human rights and fundamental freedoms, as defined in particular in the Helsinki Final Act of 1975 of the Conference on Security and Cooperation in Europe and the Charter of Paris for a New Europe of 1990, and other relevant human rights instruments, among them the UN Universal Declaration of Human Rights and the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, and respect for the principle of the rule of law shall form the basis of the domestic and external policies of the Parties and constitute essential elements of this Agreement (AA: 4);*

- *as well as, also*: (15) *Promotion of respect for the principles of sovereignty and territorial integrity, inviolability of borders and independence, as well as countering the proliferation of weapons of mass destruction, related materials and their means of delivery also constitute essential elements of this Agreement (AA: 4);*

- *especially*: (68) *The Parties agree to facilitate further EU-Ukraine judicial cooperation in civil matters on the basis of the applicable multilateral*

legal instruments, especially the Conventions of the Hague Conference on Private International Law in the field of international Legal Cooperation and Litigation as well as the Protection of Children (AA: 11).

Добровільність укладення міжнародної угоди її сторонами повинна мати певні внутрішні причини, що, зокрема, передається шляхом **наголошення на спільності**. Наприклад, для країн ЄС це – так звана «європейська ідентичність», що об'єднує їх: (4) *NOTING the importance Ukraine attaches to its European identity* (AA: 2).

Окрім того, позитивні риси укладення міжнародної угоди можуть передаватися через **наголошення на прогресі**, зокрема, з використанням іменників та прикметників, які несуть позитивну конотацію для країн – учасниць угоди: (13) *The aims of this association are: (a) to promote gradual rapprochement between the Parties based on common values and close and privileged links, and increasing Ukraine's association with EU policies and participation in programmes and agencies* (AA: 4).

Також варто зазначити, що вимога до точності зумовлює наявність у тексті міжнародної угоди **посилань на різні частини документу**, що дозволяє адресатам простіше орієнтуватися у тексті: (83) *Such safeguard measures shall expire at the end of the period specified for that good in Annex I-D to this Agreement* (AA: 13).

Отже, основними комунікативно-прагматичними параметрами текстів міжнародних угод постають тенденція до уточнень і переліків, наголошення на спільності, наголошення на прогресі та наявність посилань на різні частини документу.

Висновки до розділу 2

1. Структура міжнародної Угоди про асоціацію України та ЄС включає як типові для такого документу структурні компоненти (повне офіційне найменування, преамбула, основна частина, прикінцеві положення, додатки і

протоколи), так і компоненти, наявність яких зумовлена метою угоди та взаємовідносинами між сторонами (окремою статтею визначається мета, а також наводяться інформація про те, де складено текст угоди, та перелік підписантів, перелік додатків і перелік протоколів). В сукупності всі структурні компоненти тексту Угоди становлять єдине ціле – нормативний документ, що визначає ключові аспекти взаємодії між учасниками угоди.

2. На лексико-семантичному рівні тексти міжнародних угод характеризуються такими рисами, як використання власних назв (іменування учасників угоди, інші сторони, нормативно-правові акти тощо), аббревіатур (компресія інформації), оцінної лексики (характеризація позитивних аспектів взаємодії між сторонами угоди), лексики офіційного стилю (надання тексту угоди офіційного тону), клішованих і сталих виразів (ознака стандартизованості текстів), запозичень (стандартизовані, ознака офіційності документу) та галузевої термінології (точне і стисле іменування об'єктів чи явищ, яких стосується угода).

3. На граматико-синтаксичному рівні текстам міжнародних угод характерні використання модальних дієслів (визначення характеристик дій, прописаних у міжнародній угоді), пасивного стану дієслів (підвищення офіційності викладу), дієслів у теперішньому часі, віддієслівних іменників, Participle II та Participle I (компресія інформації), однорідних членів речення, полісиндетону (представлення одночасно значних обсягів інформації) та вставних конструкцій (уточнення інформації).

4. Основними комунікативно-прагматичними параметрами текстів міжнародних угод постають тенденція до уточнень і переліків, наголошення на спільності, наголошення на прогресі та наявність посилань на різні частини документу. Окрім того, як показує попередній аналіз, тексти міжнародних угод є декларативними та схильними до компресії інформації, що також дозволяє підвищити їх точність та уникнути двозначності розуміння.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИХ ТА ПРАГМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТЕКСТІВ АНГЛОМОВНИХ МІЖНАРОДНИХ УГОД ПРИ ЇХ ВІДТВОРЕННІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1 Лексичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів міжнародних угод

Лексичні перекладацькі трансформації, які застосовуються при відтворенні українською мовою структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів англomовних міжнародних угод, включають практичну транскрипцію, транслітерацію та калькування.

Зокрема, **практична транскрипція** полягає у передачі форми англomовних лексичних одиниць засобами алфавіту українською мови. Така трансформація є найбільш ефективною при передачі термінів-інтернаціоналізмів, при чому при її застосуванні також відбувається адаптація лексичної одиниці до норм мови перекладу шляхом зміни суфіксів та закінчень:

- *implementation* ‘імплементация’: (8) *ACKNOWLEDGING that the political association and economic integration of Ukraine with the European Union will depend on progress in the implementation of this Agreement as well as Ukraine's track record in ensuring respect for common values, and progress in achieving convergence with the EU in political, economic and legal areas* (AA: URL) – *ВИЗНАЮЧИ, що політична асоціація та економічна інтеграція України з Європейським Союзом залежатиме від прогресу в імплементации цієї Угоди, а також від досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей і прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах* (YA: URL);

- *corruption* ‘корупція’: (45) *Cooperation will, in particular, aim at strengthening the judiciary, improving its efficiency, safeguarding its independence and impartiality, and combating corruption* (AA: 8) – Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією (УА: URL);

- *migration* ‘міграція’: (49) *The Parties reaffirm the importance of joint management of migration flows between their territories and shall further develop the comprehensive dialogue on all migration-related issues, including illegal migration, legal migration, smuggling of and trafficking in human beings, as well as the inclusion of migration concerns in the national strategies for economic and social development of the areas from which migrants originate* (AA: 8) – Сторони підтверджують важливість спільного управління міграційними потоками між їхніми територіями та надалі розвиватимуть всеохоплюючий діалог щодо всіх питань у сфері міграції, зокрема нелегальної міграції, легальної міграції, незаконного переправлення осіб через державний кордон та торгівлі людьми, а також включення проблемних питань у сфері міграції до національних стратегій економічного та соціального розвитку регіонів, звідки походять мігранти (УА: URL);

- *extradition* ‘екстрадиція’: (69) *As regards judicial cooperation in criminal matters, the Parties shall seek to enhance arrangements on mutual legal assistance and extradition* (AA: 11) – Стосовно судового співробітництва в кримінальних справах Сторони намагаються посилити взаємодію щодо взаємної правової допомоги та екстрадиції (УА: URL).

Таким самим чином відбувається застосування **транслітерації**, однак у цьому випадку вже передається на звучання інтернаціоналізму, а його написання, як при передачі термінів *import* ‘імпорт’, *export* ‘експорт’, *transit* ‘транзит’: (85) *The Parties agree that administrative cooperation is essential for the implementation and control of the preferential treatment granted under this Chapter and underline their commitment to combating irregularities and fraud in*

customs matters related to the import, export, and transit of goods and their placement under any other customs regime or procedure, including measures of prohibition, restriction and control (AA: 14) – Сторони домовились, що адміністративне співробітництво є важливим для реалізації та контролю преференційного режиму, наданого відповідно до цієї Глави, та підкреслюють свої зобов'язання боротися з незаконними діями та шахрайством в митних питаннях, пов'язаних з імпортом, експортом, транзитом товарів та їх розміщенням під будь-яким іншим митним режимом або процедурою, зокрема заходи заборони, обмеження або контролю (УА: URL).

Калькування як засіб покомпонентного відтворення складної лексичної одиниці доцільно застосовувати при передачі таких конструкцій:

1) оцінних сполучень:

- *common values* ‘спільні цінності’: (2) *COMMITTED to a close and lasting relationship that is based on common values, namely respect for democratic principles, the rule of law, good governance, human rights and fundamental freedoms, including the rights of persons belonging to national minorities, non-discrimination of persons belonging to minorities and respect for diversity, human dignity and commitment to the principles of a free market economy, which would facilitate the participation of Ukraine in European policies (AA: 2) – ВІДДАНІ тісним і тривалим відносинам, які ґрунтуються на спільних цінностях, а саме: на повазі до демократичних принципів, верховенства права, доброго врядування, прав людини і основоположних свобод, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і повазі до різноманітності, людської гідності та відданості принципам вільної ринкової економіки, які сприяють участі України в Європейських політиках (УА: URL);*

- *gradual rapprochement* ‘поступове зближення’: (13) *The aims of this association are: (a) to promote gradual rapprochement between the Parties based on common values and close and privileged links, and increasing Ukraine's*

association with EU policies and participation in programmes and agencies (AA: 4) – Цілями асоціації є: а) сприяти поступовому зближенню Сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою ЄС та її участь у програмах та агентствах (УА: URL);

2) термінологічних одиниць, наприклад, *political dialogue* ‘політичний діалог’: (18) Political dialogue in all areas of mutual interest shall be further developed and strengthened between the Parties (AA: 5) – В усіх сферах, що становлять взаємний інтерес, між Сторонами повинен розвиватися та зміцнюватися політичний діалог (УА: URL); або однорідних членів речення, представлених термінологічними одиницями: *independence, sovereignty, territorial integrity and inviolability of borders* ‘незалежність, суверенітет, територіальна цілісність та непорушність кордонів’: (11) *COMMITTED to promoting the independence, sovereignty, territorial integrity and inviolability of borders* (AA: 2) – ВІДДАНІ повазі до незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів (УА: URL);

3) назв груп країн, наприклад, *Member States of the European Union* ‘держави-члени Європейського союзу’: (3) *RECOGNISING that Ukraine as a European country shares a common history and common values with the Member States of the European Union (EU) and is committed to promoting those values* (AA: 2) – ВИЗНАЮЧИ, що Україна як європейська країна поділяє спільну історію й спільні цінності з державами-членами Європейського Союзу (ЄС) і налаштована підтримувати ці цінності (УА: URL);

4) назв організацій, наприклад, *International Criminal Court* ‘Міжнародний кримінальний суд’: (30) *The Parties shall cooperate in promoting peace and international justice by ratifying and implementing the Rome Statute of the International Criminal Court (ICC) of 1998 and its related instruments* (AA: 6) – Сторони співробітничать з метою зміцнення миру та міжнародного правосуддя шляхом ратифікації та імплементації Римського

статуту Міжнародного кримінального суду (МКС) 1998 року та пов'язаних з ним документів (УА: URL);

5) назв нормативних документів, таких як *Common Security and Defence Policy* ‘Спільна політика безпеки та оборони’: (25) *The Parties shall intensify their dialogue and cooperation and promote gradual convergence in the area of foreign and security policy, including the Common Security and Defence Policy (CSDP), and shall address in particular issues of conflict prevention and crisis management, regional stability, disarmament, non-proliferation, arms control and arms export control as well as enhanced mutually-beneficial dialogue in the field of space* (АА: 6) – *Сторони повинні поглиблювати свій діалог і співробітництво та сприяти поступовій конвергенції у сфері зовнішньої та безпекової політики, у тому числі Спільної політики безпеки і оборони (СПБО), а також, зокрема, розглядати питання недопущення конфліктів та антикризового управління, регіональної стабільності, роззброєння, нерозповсюдження, контролю над озброєннями та експортом зброї, а також поліпшення взаємовигідного діалогу у космічній сфері* (УА: URL).

Таким чином, лексичні перекладацькі трансформації передбачають пряме запозичення мовних одиниць, що застосовуються в тексті мовою оригіналу, до мови перекладу. Їх застосування найчастіше доцільне при передачі окремих лексичних одиниць, таких, як власні назви, термінологія, та оцінна лексика.

3.2 Лексико-семантичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів міжнародних угод

Інвентар лексико-семантичних перекладацьких трансформацій, які застосовуються при відтворенні українською мовою структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів англomовних міжнародних угод, представлено в роботі диференціацією, генералізацією, конкретизацією та генералізацією.

Диференціація значення полягає у виборі з наявних варіантів такого відповідника, що найкраще підходить до певного контексту. Така властивість диференціації робить її ефективною, зокрема, при передачі оцінних мовних одиниць:

- *close historical relationship* ‘тісні історичні зв’язки’, *progressively closer links* ‘дедалі ближчі відносини’: (1) *TAKING ACCOUNT of the close historical relationship and progressively closer links between the Parties as well as their desire to strengthen and widen relations in an ambitious and innovative way* (AA: 2) – *БЕРУЧИ ДО УВАГИ тісні історичні зв’язки й дедалі ближчі відносини між Сторонами, а також їхнє бажання посилити й розширити ці відносини в амбітний та інновативний спосіб* (УА: URL);

- *strong public support* ‘міцна суспільна підтримка’: (5) *TAKING INTO ACCOUNT the strong public support in Ukraine for the country's European choice* (AA: URL) – *БЕРУЧИ ДО УВАГИ міцну суспільну підтримку в Україні європейського вибору країни* (УА: URL);

- *peaceful settlement of disputes* ‘мирне вирішення спорів’: (10) *DESIROUS of strengthening international peace and security as well as engaging in effective multilateralism and the peaceful settlement of disputes, in particular by closely cooperating to that end within the framework of the United Nations (UN), the OSCE and the Council of Europe* (AA: 2) – *БАЖАЮЧИ зміцнити міжнародний мир та безпеку, а також залучатися до ефективної багатосторонності та мирного вирішення спорів, зокрема за допомогою тісного співробітництва з метою досягнення цих цілей у рамках Організації Об’єднаних Націй (ООН), ОБСЄ та Ради Європи (РЄ)* (УА: URL).

Окрім того, така здатність диференціації до уточнення значень лексичних одиниць робить її ефективним засобом передачі при перекладі термінології, що дозволяє досягти точного викладу положень міжнародної угоду в перекладі:

- *extraordinary consultations* ‘позачергові консультації’: (22) *Other procedures and mechanisms for political dialogue, including extraordinary*

consultations, shall be set up by the Parties by mutual agreement (AA: 5) – *Інші процедури та механізми політичного діалогу, у тому числі позачергові консультації, встановлюються Сторонами за взаємною згодою* (УА: URL);

- *international and national law* ‘міжнародне та національне право’: *international and national law* (AA: 11) – *Обмін всією інформацією відбувається відповідно до міжнародного та національного права* (УА: URL);

- *legal certainty* ‘юридична визначеність’: (67) *The Parties agree to further develop judicial cooperation in civil and criminal matters, making full use of the relevant international and bilateral instruments and based on the principles of legal certainty and the right to a fair trial* (AA: 11) – *Сторони домовились надалі розвивати судове співробітництво у цивільних та кримінальних справах, повною мірою використовуючи відповідні міжнародні і двосторонні документи та ґрунтуючись на принципах юридичної визначеності і праві на справедливий суд* (УА: URL);

- *fraud* ‘шахрайство’: (86) *Where a Party, on the basis of objective documented information, experiences a failure by the other Party to provide administrative cooperation and/or verify the existence of irregularities or fraud under this Chapter, the Party concerned may temporarily suspend the relevant preferential treatment of the product(s) concerned in accordance with this Article* (AA: 14) – *Якщо Сторона на основі об’єктивно задокументованої інформації відчуває неспроможність забезпечити адміністративне співробітництво та/або відчуває існування незаконних дій або шахрайства іншої Сторони відповідно до цієї Глави, заінтересована Сторона може тимчасово призупинити дію відповідного преференційного режиму для відповідного товару (товарів) згідно із цією статтею* (УА: URL).

Шляхом диференціації також можуть відтворюватися окремі дієслова, значення яких повинно також бути прозорим у текстах міжнародних угод, наприклад, *shall intensify* ‘активізують’: (31) *The Parties shall intensify their joint efforts to promote stability, security and democratic development in their*

common neighbourhood, and in particular to work together for the peaceful settlement of regional conflicts (AA: 6) – Сторони активізують спільні зусилля для сприяння стабільності, безпеці та демократичному розвитку у спільному сусідському просторі й, зокрема, співробітництва з метою мирного вирішення регіональних конфліктів (УА: URL).

Генералізація полягає у заміні слова оригіналу з більш вузькою семантикою словом мови перекладу з більш широкою семантикою. Генералізація може застосовуватися при передачі окремих термінів, якщо вони не мають повних еквівалентів у мові перекладу, наприклад, *trafficking* ‘незаконна торгівля’ → ‘торгівля’: (41) *Cooperation on disarmament shall also include arms controls, arms export controls and the fight against illicit trafficking of arms, including small arms and light weapons* (AA: 7) – Співробітництво в галузі роззброєння також включає контроль над озброєннями, експортний контроль та боротьбу з незаконною торгівлею зброєю, зокрема стрілецькою і легкою (УА: URL);

Також генералізація використовується при передачі окремих оцінних одиниць, таких як *joint responsibility* ‘суміжна відповідальність’ → ‘спільна відповідальність’: (50) *This dialogue is based on the fundamental principles of solidarity, mutual trust, joint responsibility and partnership* (AA: 8) – Такий діалог ґрунтується на основоположних принципах солідарності, взаємної довіри, спільної відповідальності та партнерства (УА: URL).

Доцільним є застосування генералізації і при перекладі назв нормативних документів, якщо в угоді говориться про них узагальнено, наприклад, *Ukrainian customs code* ‘Митний кодекс України’ → ‘митне законодавство України’: (81) *In the case of an update to the Ukrainian customs code, commitments made under the Schedule in Annex I-C to this Agreement shall remain in force based on correspondence of description of the goods* (AA: 13) – У разі внесення змін до митного законодавства України зобов’язання, взяті відповідно до Графіку, що міститься у Додатку I-C до цієї Угоди, залишатимуться чинними на основі відповідності опису товарів (УА: URL).

У деяких випадках генералізації можуть підлягати і уточнюючі прислівники, такі як *especially* ‘особливо’ → ‘зокрема’: (68) *The Parties agree to facilitate further EU-Ukraine judicial cooperation in civil matters on the basis of the applicable multilateral legal instruments, especially the Conventions of the Hague Conference on Private International Law in the field of international Legal Cooperation and Litigation as well as the Protection of Children (AA: 11) – Сторони домовилися розвивати подальше судове співробітництво між Україною та ЄС у цивільних справах на основі відповідних багатосторонніх правових документів, зокрема конвенцій Гаазької конференції з міжнародного приватного права у сферах міжнародного правового співробітництва, судового процесу, а також захисту дітей (УА: URL).*

Конкретизація є перекладацькою трансформацією, протилежною генералізації, та полягає в заміні слова оригіналу з більш широкою семантикою словом мови перекладу з більш вузькою семантикою. При відтворенні текстів міжнародних угод конкретизація застосовується найчастіше при передачі термінологічних одиниць:

- *rule of law* ‘верховенство права’ (rule ‘правління’), *good governance* ‘належне врядування’ (good ‘добрий’): (17) *The rule of law, good governance, the fight against corruption, the fight against the different forms of trans-national organised crime and terrorism, the promotion of sustainable development and effective multilateralism are central to enhancing the relationship between the Parties (AA: 5) – Верховенство права, належне врядування, боротьба з корупцією, боротьба з різними формами транснаціональної організованої злочинності й тероризмом, сприяння сталому розвитку і ефективній багатосторонності є головними принципами для посилення відносин між Сторонами (УА: URL);*

- *duty* ‘зобов’язання’ → ‘мито’: (73) *For the purposes of this Chapter, a “customs duty” includes any duty or charge of any kind imposed on, or in connection with, the import or export of a good, including any form of surtax or surcharge imposed on, or in connection with, such import or export (AA: 12) –*

Для цілей цієї Глави «мито» включає будь-яке мито або інший платіж, пов'язаний з імпортом або експортом товару, зокрема будь-який додатковий податок або додатковий платіж, пов'язаний з імпортом або експортом товару (УА: URL).

При відтворенні текстів міжнародних документів наявні також випадки застосування конкретизації для передачі назв дій країн – підписантів угоди, що дозволяє учасникам більш точно розуміти вимоги до них, наприклад, *will eliminate* ‘усуне’ → ‘скасує’: (75) *Without prejudice to the first subparagraph, for worn clothing and other worn articles falling within the Ukrainian customs code 6309 00 00, Ukraine will eliminate customs duties on imports in accordance with the conditions set out in Annex I-B to this Agreement* (АА: 12) – Без шкоди для першого підпункту для одягу та інших виробів, що були у використанні та які класифікуються за кодом УКТЗЕД 6309 00 00, Україна скасує ввізне мито відповідно до умов, встановлених у Додатку I-B до цієї Угоди (УА: URL).

Модуляція передбачає заміну можливого словникового відповідника слова контекстуальним, який є логічно пов'язаним із вихідним словом. Модуляція застосовується при передачі значень оцінних конструкцій, наприклад, *deep and sustainable democracy* ‘розвинута й стала демократія’: (6) *CONFIRMING that the European Union acknowledges the European aspirations of Ukraine and welcomes its European choice, including its commitment to building a deep and sustainable democracy and a market economy* (АА: URL) – ПІДТВЕРДЖУЮЧИ, що Європейський Союз визнає європейські прагнення України і вітає її європейський вибір, у тому числі її зобов'язання розбудовувати розвинуту й сталу демократію та ринкову економіку (УА: URL).

Доцільним постає застосування модуляції і при передачі термінів, що дозволяє більш точно описати їх сутність, наприклад, *drug abuse* ‘наркозалежність’: (60) *This cooperation shall aim to combat illicit drugs, reduce the supply of, trafficking in, and demand for, illicit drugs, and cope with the health*

and social consequences of drug abuse. It shall also aim at a more effective prevention of diversion of chemical precursors used for the illicit manufacture of narcotic drugs and psychotropic substances (AA: 11) – Таке співробітництво спрямоване на боротьбу з незаконним обігом наркотиків, зменшення обсягів постачання, торгівлі та попиту на наркотики, боротьбу з наслідками для здоров'я та соціальними наслідками наркозалежності, а також на більш ефективне запобігання відводу хімічних прекурсорів, що використовуються для нелегального виробництва наркотиків та психотропних речовин (УА: URL).

При передачі назв дій країн – учасниць міжнародної угоди модуляція дозволяє максимально зрозуміло для адресата передати сутність таких дій:

- *prevention and suppression ‘попередження та запобігання’: (64) *The Parties agree to cooperate in the prevention and suppression of acts of terrorism in accordance with international law, international human rights law, refugee law and humanitarian law, and the respective laws and regulations of the Parties (AA: 11) – Сторони домовились співробітничати з метою попередження та запобігання актам тероризму згідно з міжнародним правом, міжнародним правом щодо захисту прав людини, біженців та гуманітарним правом, а також відповідними нормативними та підзаконними актами Сторін (УА: URL);**

- *may introduce ‘може застосовувати’: (82) *Ukraine may introduce safeguard measures for export duties as set out in Annex I-D to this Agreement (AA: 13) – Україна може застосовувати спеціальні заходи щодо вивізного (експортного) мита на умовах, визначених у Додатку I-D до цієї Угоди (УА: URL);**

- *shall enjoy ‘буде користуватися’: (89) *During the period of consultations referred to above, the product(s) concerned shall enjoy the preferential treatment (AA: 14) – Протягом вищезазначених консультацій товар (товари), про який (які) йдеться, буде користуватися преференційним режимом (УА: URL).**

При передачі вставних конструкцій модуляція також дозволяє більш точно передати їх значення для тексту, наприклад, *to this end* ‘із цією метою’: (27) *To this end, the Parties shall make use of bilateral, international and regional fora* (AA: 6) – *Із цією метою Сторони використовуватимуть двосторонні, міжнародні і регіональні форуми* (YA: URL).

Таким чином, лексико-семантичні трансформації, що використовуються при перекладі текстів міжнародних угод, являють собою різноаспектні варіації значення одиниці, яка перекладається, і зробити текст більш зрозумілим для читача перекладу. Такі трансформації найчастіше застосовуються при передачі назв груп країн, нормативних документів, термінології, оцінної лексики, назв дій та вставних конструкцій.

3.3 Граматичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів міжнародних угод

До граматичних трансформацій, що використовуються при перекладі текстів міжнародних угод, належать транспозиція, граматичні заміни, додавання та вилучення.

Транспозиція являє собою перестановку компонентів лексичної одиниці та може бути застосована лише у випадку, якщо порядок слів у лексичній одиниці мови оригіналу є нетиповим для самої мови оригіналу, наприклад, *the Party concerned* ‘заінтересована сторона’: (90) *Temporary suspensions under this Article shall be limited to what is necessary to protect the financial interests of the Party concerned* (AA: 14) – *Тимчасові призупинення відповідно до цієї статті будуть обмежені до того часу, який буде необхідний для захисту фінансових інтересів заінтересованої Сторони* (YA: URL).

Граматичні заміни полягають у заміні слова, що належить до однієї частини мови, словом, що належить до іншої, або ж заміні однієї

синтаксичної конструкції іншою. Граматичні заміни в роботі розподілено на морфологічні та синтаксичні.

Зокрема, при застосуванні морфологічних заміни відбувається перехід слова із однієї частини мови в іншу:

- *European Defence Agency* ‘Європейське оборонне агентство’, де відбувається перехід із іменника в прикметник: (35) *The Parties shall explore the potential of military-technological cooperation. Ukraine and the European Defence Agency (EDA) shall establish close contacts to discuss military capability improvement, including technological issues* (AA: 6) – *Сторони вивчають потенціал військового та технічного співробітництва. Україна та Європейське оборонне агентство (EOA) встановлюють тісні контакти для обговорення питань, пов’язаних з удосконаленням військових спроможностей, зокрема питань технічного характеру* (УА: URL);

- *originating* ‘походження’, де відбувається перехід із прислівника в іменник: (97) *In the event of error by the competent authorities in the proper management of the preferential system at export, and in particular in the application of the provisions of the Protocol to this Agreement concerning the definition of originating products and methods of administrative cooperation, where this error leads to consequences in terms of import duties, the Party facing such consequences may request that the Trade Committee examine the possibility of adopting any appropriate measure with a view to resolving the situation* (AA: 15) – *У разі помилки з боку компетентних органів під час належного менеджменту преференційної системи експорту і, зокрема, під час застосування положень Протоколу до цієї Угоди «Щодо визначення концепції походження товарів» і методів адміністративного співробітництва», коли така помилка призводить до наслідків для ввізного мита, Сторона, яка стикається з такими наслідками, може звернутися із запитом до Комітету з питань торгівлі стосовно розгляду можливості прийняття будь-яких відповідних заходів для вирішення ситуації* (УА: URL).

Більшість же граматичних замінів, що використовуються при перекладі текстів міжнародних угод, є синтаксичними. До синтаксичних замінів належать такі випадки:

1) заміна категорії часу: (20) *The Parties shall hold regular political dialogue meetings at Summit level* (AA: 5) – Сторони проводять регулярні засідання в рамках політичного діалогу на рівні самітів (УА: URL); (39) *The Parties agree to establish a regular political dialogue that will accompany and consolidate these elements* (AA: 7) – Сторони домовились встановити регулярний політичний діалог, який супроводжуватиме та консолідуватиме ці складові (УА: URL); (40) *The Parties shall develop further cooperation on disarmament, including in the reduction of their stockpiles of redundant small arms and light weapons, as well as dealing with the impact on the population and on the environment of abandoned and unexploded ordnance as referred to in Chapter 6 (Environment) of Title V of this Agreement* (AA: 7) – Сторони розвивають подальше співробітництво з роззброєння, зокрема зменшення надмірних запасів стрілецької і легкої зброї, а також, відповідно до Глави 6 («Навколишнє середовище») Розділу V цієї Угоди, подолання наслідків покинутих боєприпасів, що не вибухнули, для цивільного населення та навколишнього природного середовища (УА: URL); (57) *To this end the Parties shall enhance bilateral and international cooperation in this field, including at operational level* (AA: 10) – Із цією метою Сторони посилюють двостороннє та міжнародне співробітництво у цій сфері, зокрема співробітництво на оперативному рівні (УА: URL); (93) *Temporary suspensions shall be notified immediately after their adoption to the Trade Committee* (AA: 14) – Про тимчасові призупинення після їх прийняття необхідно невідкладно повідомляти Комітету з питань торгівлі (УА: URL);

2) заміна стану дієслова: (34) *Cooperation in this field shall be based on modalities and arrangements between the EU and Ukraine on consultation and cooperation on crisis management* (AA: 6) – Співробітництво у цій сфері ґрунтується на умовах і домовленостях між Україною та ЄС за

результатами як консультацій, так і співробітництва з питань антикризового управління (УА: URL);

3) заміна категорії числа: (36) *The Parties consider that the proliferation of weapons of mass destruction, related materials and their means of delivery, to both state and non-state actors, represents one of the most serious threats to international stability and security* (АА: 7) – Сторони вважають, що розповсюдження зброї масового знищення, супутніх матеріалів та засобів їхньої доставки як серед державних, так і серед недержавних суб'єктів становить одну з найсерйозніших загроз міжнародній стабільності та безпеці (УА: URL).

Трансформація **додавання** полягає у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, з метою правильної передачі смислу речення (оригіналу), що перекладається, та / або дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують у культурі мови перекладу.

Додавання може використовуватися як засіб адаптації тексту до норм мови перекладу:

- *foreign and security matters* ‘зовнішні питання та питання безпеки’: (19) *This will promote gradual convergence on foreign and security matters with the aim of Ukraine’s ever-deeper involvement in the European security area* (АА: 5) – Це сприятиме поступовій конвергенції із зовнішніх питань та питань безпеки для все більш глибокого залучення України до Європейської зони безпеки (УА: URL);

- *illicit drugs* ‘незаконний обіг наркотиків’: (59) *The Parties shall cooperate on issues relating to illicit drugs, on the basis of commonly agreed principles along the lines of the relevant international conventions, and taking into account the Political Declaration and the Special Declaration on the guiding principles of drug demand reduction, approved by the Twentieth United Nations General Assembly Special Session on Drugs in June 1998* (АА: 11) – Сторони співробітничать у питаннях, що стосуються боротьби з незаконним обігом наркотиків, ґрунтуючись на спільно погоджених принципах, що

відповідають міжнародним конвенціям у цій сфері, при цьому беручи до уваги Політичну декларацію та Декларацію про керівні принципи скорочення попиту на наркотики, прийняті на двадцятій спеціальній сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй з боротьби з наркотиками у червні 1998 року (УА: URL);

- *shall not institute or maintain* ‘не повинні запроваджувати або зберігати в силі’: (79) *Parties shall not institute or maintain any customs duties, taxes or other measures having an equivalent effect imposed on, or in connection with, the exportation of goods to the territory of each other* (АА: 13) – *Сторони не повинні запроваджувати або зберігати в силі будь-які мита, податки або будь-які інші заходи еквівалентної дії, що накладаються на вивезення товарів або запроваджується у зв'язку з вивезенням товарів на іншу територію* (УА: URL).

У значній кількості випадків відбувається додавання прийменників та сполучників, що забезпечує краще сприйняття тексту читачем мовою перекладу:

- *five years after* ‘через 5 років після’: (77) *Five years after the entry into force of this Agreement, at the request of either Party, the Parties shall consult one another in order to consider accelerating and broadening the scope of the elimination of customs duties on trade between themselves* (АА: 13) – *Через 5 років після набрання цією Угодою чинності Сторони можуть на запит будь-якої Сторони провести консультації між собою з метою розгляду прискорення та розширення сфери скасування ввізного мита у торгівлі між ними* (УА: URL);

- *initiating* ‘яка порушує’: (99) *The Party initiating a safeguard investigation shall notify the other Party of such initiation by sending an official notification to the other Party, if the latter has a substantial economic interest* (АА: 16) – *Сторона, яка порушує розслідування, має повідомити про це іншій Стороні шляхом надіслання їй офіційного повідомлення за умови, що остання має суттєвий економічний інтерес* (УА: URL);

- *having ‘така, що має’*: (100) *For the purposes of this Article, a Party shall be considered as having a substantial economic interest when it is among the five largest suppliers of the imported product during the most recent three-year period of time, measured in terms of either absolute volume or value (AA: 16) – Для цілей цієї статті Сторона буде вважатися такою, що має суттєвий економічний інтерес, тоді, коли вона належить до п’яти найбільших постачальників імпортованого товару протягом останнього трьохрічного строку, визначених або за обсягом, або у вартісному вираженні (УА: URL).*

Додавання при відтворенні текстів міжнародних угод також може мати пояснювальний характер:

- *will guide ‘буде відбуватися на основі’*: (46) *Respect for human rights and fundamental freedoms will guide all cooperation on justice, freedom and security (AA: 8) – Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод (УА: URL);*

- *subject to the laws, conditions and procedures in Ukraine ‘відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються на її території’*: (52) *Ukraine shall, subject to the laws, conditions and procedures in Ukraine, accord the treatment referred to in paragraph 1 of this Article to workers who are nationals of a Member State and who are legally employed in its territory (AA: 9) – Україна відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються на її території, повинна забезпечити ставлення, згадане у пункті 1 цієї статті, до працівників, які є громадянами держави-члена та на законних підставах працевлаштовані на її території (УА: URL);*

- *money laundering ‘легалізація (відмивання) коштів’*: (56) *The Parties shall work together in order to prevent and combat money laundering and terrorism financing (AA: 10) – Сторони співробітничать з метою запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму (УА: URL).*

Трансформація **вилучення** є протилежною до трансформації додавання та розуміється як виправдане з точки зору еквівалентності перекладу, в першу чергу норм мови перекладу, усунення в тексті перекладу тих тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного смислу тексту.

При відтворенні текстів міжнародних угод вилучення передбачає опущення використаних у тексті семантично надлишкових елементів, як результат, спрощуючи розуміння тексту читачем:

- *in a timely and coherent manner* ‘вчасно та послідовно’: (29) *The Parties shall address in a timely and coherent manner the challenges to these principles at all appropriate levels of the political dialogue provided for in this Agreement, including at ministerial level* (AA: 6) – *Сторони будуть вчасно та послідовно реагувати на спроби зашкодити цим принципам на всіх можливих рівнях політичного діалогу, передбачених у цій Угоді, зокрема на міністерському рівні* (УА: URL);

- *hereinafter referred to as* ‘далі’: (74) *Each Party shall reduce or eliminate customs duties on originating goods of the other Party in accordance with the Schedules set out in Annex I-A to this Agreement (hereinafter referred to as the “Schedules”)* (AA: 12) – *Кожна Сторона зменшує або скасовує ввізне мито на товари, що походять з іншої Сторони, відповідно до Графіків, встановлених у Додатку I-A до цієї Угоди (далі – Графіки)* (УА: URL).

Отже, застосовані при відтворенні українською мовою текстів міжнародних угод граматичні перекладацькі трансформації дозволяють якнайбільш точно передати текст відповідно до граматичного ладу мови перекладу, а також пояснити окремі явища з метою уникнення неточностей тлумачення норм, викладених в угоді. Такі трансформації можуть використовуватися при передачі широкого кола особливостей міжнародних угод, однак найчастіше вони стосуються назв організацій, нормативних документів, модальності та вставних конструкцій.

3.4 Лексико-граматичні перекладацькі трансформації при перекладі текстів міжнародних угод

Лексико-граматичні перекладацькі трансформації, які застосовуються при відтворенні українською мовою структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів англomовних міжнародних угод, включають антонімічний переклад та цілісне перетворення.

Антонімічний переклад – це лексико-граматична трансформація, при якій заміна позитивної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки, негативної на ствердну супроводжується заміною лексичної одиниці мови оригіналу на одиницю мови перекладу з протилежним значенням.

Антонімічний переклад вимагається для адаптації тексту міжнародної угоди до норм мови перекладу, наприклад, *without undue delay* ‘без надмірної затримки’: (88) *The Party which has, on the basis of objective information, made a finding of failure to provide administrative cooperation and/or of irregularities or fraud stemming from the other Party shall, without undue delay, notify the Trade Committee of its finding together with the objective information and enter into consultations within the Trade Committee, on the basis of all relevant information and objective findings, with a view to reaching a solution which is acceptable to both Parties* (AA: 14) – *Сторона, яка виявила на основі об’єктивної інформації неспроможність забезпечити адміністративне співробітництво та/або правопорушення чи шахрайство з боку іншої Сторони, повідомляє без надмірної затримки Комітету з питань торгівлі про свої дані разом з об’єктивною інформацією та вступає в консультації в рамках Комітету з питань торгівлі, ґрунтуючись на всій необхідній інформації та об’єктивних даних з метою досягнення рішення, прийнятного для обох Сторін* (YA: URL).

Цілісне перетворення передбачає вираження смислу сказаного однієї мови засобами іншої, які не є ані словниковими, ані контекстуальними

відповідниками окремих слів. Найчастіше цілісне перетворення застосовується при передачі у перекладі кліше:

- *hereby* ‘цим документом’: (12) *An association between the Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part, is hereby established* (AA: 4) – *Цим документом створюється асоціація між Україною, з однієї сторони, та Союзом і його державами-членами, з іншої сторони* (YA: URL);

- *where appropriate* ‘у разі необхідності’: (70) *This would include, where appropriate, accession to, and implementation of, the relevant international instruments of the United Nations and the Council of Europe, as well as the Rome Statute of the International Criminal Court of 1998 as referred to in Article 8 of this Agreement, and closer cooperation with Eurojust* (AA: 11) – *Це включатиме, у разі необхідності, приєднання до відповідних міжнародних документів ООН та Ради Європи, зокрема Римського статуту Міжнародного кримінального суду 1998 року, та їх виконання, як зазначається у статті 8 цієї Угоди, а також більш тісне співробітництво з Євроюстом* (YA: URL).

Окремі лексичні одиниці офіційно-ділового стилю також можуть передаватися шляхом застосування цілісного перетворення, наприклад, *underpin* ‘становити основу’: (16) *The Parties recognise that the principles of a free market economy underpin their relationship* (AA: 4) – *Сторони визнають, що принципи вільної ринкової економіки становлять основу для їхніх відносин* (YA: URL).

Наведена трансформація також є доцільною при відтворенні назв окремих організацій, якщо назва є занадто складною для сприйняття, наприклад, *the Financial Action Task Force* ‘Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму’: (58) *The Parties shall ensure implementation of relevant international standards, in particular those of the Financial Action Task Force (FATF) and standards equivalent to those adopted by the Union* (AA: 10) – *Сторони забезпечують імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів*

Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF) та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті Союзом (УА: URL).

Таким чином, застосування лексико-граматичних перекладацьких трансформацій зумовлене граматичними та синтаксичними відмінностями між мовою оригіналу та мовою перекладу. Такі трансформації покликані передавати не склад, а значення фрагментів текстів, що перекладаються, тож їх застосування є доцільним при передачі лексики офіційно-ділового стилю, кліше та окремих ономастичних одиниць.

Інформацію щодо частотності застосування при перекладі текстів міжнародних угод лексичних, лексико-семантичних, граматичних та лексико-граматичних перекладацьких трансформацій узагальнено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Засоби передачі в українському перекладі структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів англомовних міжнародних угод

Перекладацькі трансформації	Кількість	Частка
1. Лексичні трансформації	26	21,8%
практична транскрипція	8	6,7%
транслітерація	6	5%
калькування	12	10,1%
2. Лексико-семантичні трансформації	42	35,3%
диференціація	19	16%
генералізація	7	5,9%
конкретизація	5	4,2%
модуляція	11	9,2%
3. Граматичні трансформації	41	34,5%
транспозиція	1	0,8%

Перекладацькі трансформації	Кількість	Частка
граматичні заміни	18	15,1%
додавання	20	16,8%
вилучення	2	1,7%
4. Лексико-граматичні трансформації	10	8,4%
антонімічний переклад	1	0,8%
цілісне перетворення	9	7,6%
Загалом	119	100%

Таким чином, основними перекладацькими трансформаціями, що застосовуються під час передачі в українському перекладі структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів англомовних міжнародних угод, є лексико-семантичні (35,3%) та граматичні (34,5%).

Висновки до розділу 3

1. Лексичні трансформації (21,8%) передбачають пряме запозичення мовних одиниць, що застосовуються в тексті мовою оригіналу, до мови перекладу. Їх застосування найчастіше доцільне при передачі окремих лексичних одиниць, таких, як власні назви, термінологія, та оцінна лексика. Лексичні трансформації представлені калькуванням (10,1%), практичною транскрипцією (6,7%) та транслітерацією (5%).

2. Лексико-семантичні трансформації (35,3%) являють собою різноаспектні варіації значення одиниці, яка перекладається, і зробити текст більш зрозумілим для читача перекладу. Такі трансформації найчастіше застосовуються при передачі назв груп країн, нормативних документів, термінології, оцінної лексики, назв дій та вставних конструкцій.. Наведена група трансформацій представлена диференціацією (16%), смисловим розвитком (9,2%), генералізацією (5,9%) та конкретизацією (4,2%).

3. Граматичні перекладацькі трансформації (34,5%) дозволяють якнайбільш точно передати текст відповідно до граматичного ладу мови перекладу, а також пояснити окремі явища з метою уникнення неточностей тлумачення норм, викладених в угоді. Такі трансформації можуть використовуватися при передачі широкого кола особливостей міжнародних угод, однак найчастіше вони стосуються назв організацій, нормативних документів, модальності та вставних конструкцій. До граматичних трансформацій належать додавання (16,8%), граматичні заміни (15,1%), вилучення (1,7%) та транспозиція (0,8%).

4. Лексико-граматичні перекладацькі трансформації (11%) зумовлені граматичними та синтаксичними відмінностями між мовою оригіналу та мовою перекладу. Такі трансформації покликані передавати не склад, а значення фрагментів текстів, що перекладаються, тож їх застосування є доцільним при передачі лексики офіційно-ділового стилю, кліше та окремих ономастичних одиниць. Лексико-граматичні перекладацькі трансформації представлені цілісним перетворенням (7,6%) та антонімічним перекладом (0,8%).

ВИСНОВКИ

Міжнародні угоди постають жанром дискурсу міжнародного права, визначеного як комунікативна ситуація, що виконує креативно-деонтичну функцію узгодження правових цінностей шляхом їхнього припису або рекомендації як моделей поведінки, а також координує національні, групові, інституційні стратегії суб'єктів-держав. Основні характеристики мови міжнародного права – це її уніфікованість, наявність спеціальної юридичної лексики, сталих зворотів та номенклатурних одиниць.

Угода та *договір* – це близькі, але не тотожні поняття, оскільки договір є обов'язковою правовою угодою, у той час, як власне угода може передбачати і неправові (наприклад, політичні) домовленості. Однак, якщо розглядати словосполучення *міжнародна угода* та *міжнародний договір*, існує можливість їх ототожнення з огляду на те, що текст міжнародної угоди завжди володіє властивостями договору, зокрема, набором комунікантів, структурою та певними мовними особливостями. Міжнародна угода – це письмова угода між двома або більше націями для встановлення чи відміни акту, котрий створює, припиняє чи іншим чином змінює міжнародне право. Комунікація в тексті міжнародної угоди відбувається між урядами країн, які створюють та приймають її.

Тексти дискурсу міжнародного права постають об'єктом юридичного перекладу, що розуміється як переклад текстів, які відносяться до області права й використовуються для обміну юридичною інформацією між людьми, які говорять різними мовами. Це – переклад, у якому дещо змінено поняття еквівалентності – нею вважається не перекладацька, а юридична рівноцінність текстів оригіналу і перекладу. Переклад текстів міжнародних угод – це юридичний переклад для нормативно-правової мети, метою якого є отримання автентичного юридичного тексту в двомовній або багатомовній юрисдикції.

Структура міжнародної Угоди про асоціацію України та ЄС включає такі компоненти, як повне офіційне найменування, преамбула, мета, основна частина, прикінцеві положення, додатки і протоколи, інформація про те, де складено текст угоди, та перелік підписантів, перелік додатків і перелік протоколів. В сукупності всі структурні компоненти тексту Угоди становлять єдиний нормативний документ, що визначає ключові аспекти взаємодії між учасниками угоди.

Лексико-семантичні параметри тексту міжнародної угоди включають використання власних назв (іменування учасників угоди, інші сторони, нормативно-правові акти тощо), абрєвіатур (компресія інформації), оцінної лексики (характеризація позитивних аспектів взаємодії між сторонами угоди), лексики офіційного стилю (надання тексту угоди офіційного тону), клішованих і сталих виразів (ознака стандартизованості текстів), запозичень (стандартизовані, ознака офіційності документу) та галузевої термінології (точне і стисле іменування об'єктів чи явищ, яких стосується угода).

Граматико-синтаксичний рівень текстів міжнародних угод характеризується використанням модальних дієслів (визначення характеристик дій, прописаних у міжнародній угоді), пасивного стану дієслів (підвищення офіційності викладу), дієслів у теперішньому часі, віддієслівних іменників, Participle II та Participle I (компресія інформації), однорідних членів речення, полісиндетону (представлення одночасно значних обсягів інформації) та вставних конструкцій (уточнення інформації).

Оскільки міжнародна угода – це документ, що складається за участю декількох країн та має на меті висвітлити певні аспекти взаємодії країн, до яких вони домовилися, його текст має бути націлений на те, щоб точно, вичерпно описати це волевиявлення та наголосити на його добровільності та позитивних зрушень, яких країни можуть досягти, підписавши такий документ. Тож основними комунікативно-прагматичними параметрами текстів міжнародних угод постають тенденція до уточнень і переліків, наголошення на спільності, наголошення на прогресі та наявність посилань

на різні частини документу. Окрім того, тексти міжнародних угод є декларативними та схильними до компресії інформації, що також дозволяє підвищити їх точність та уникнути двозначності розуміння.

Відтворення під час передачі в українському перекладі структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів англомовних міжнародних угод відбувається із застосуванням лексико-семантичних (35,3%), граматичних (34,5%), лексичних (21,8%) та лексико-граматичних перекладацьких трансформацій (11%).

Лексико-семантичні трансформації являють собою різноаспектні варіації значення одиниці, яка перекладається, і зробити текст більш зрозумілим для читача перекладу. Такі трансформації найчастіше застосовуються при передачі назв груп країн, нормативних документів, термінології, оцінної лексики, назв дій та вставних конструкцій. Граматичні перекладацькі трансформації дозволяють якнайбільш точно передати текст відповідно до граматичного ладу мови перекладу, а також пояснити окремі явища з метою уникнення неточностей тлумачення норм, викладених в угоді. Такі трансформації можуть використовуватися при передачі широкого кола особливостей міжнародних угод, однак найчастіше вони стосуються назв організацій, нормативних документів, модальності та вставних конструкцій. Лексичні трансформації передбачають пряме запозичення мовних одиниць, що застосовуються в тексті мовою оригіналу, до мови перекладу. Їх застосування найчастіше доцільне при передачі окремих лексичних одиниць, таких, як власні назви, термінологія, та оцінна лексика. Лексико-граматичні перекладацькі трансформації зумовлені граматичними та синтаксичними відмінностями між мовою оригіналу та мовою перекладу та покликані передавати не склад, а значення фрагментів текстів, що перекладаються, тож їх застосування є доцільним при передачі лексики офіційно-ділового стилю, кліше та окремих ономастичних одиниць.

Основними перекладацькими трансформаціями, що використовуються при передачі в українському перекладі структурно-семантичних та

прагматичних особливостей текстів англомовних міжнародних угод, є додавання (16,8%), диференціація (16%) та граматичні заміни (15,1%), що приводить до висновку, що при перекладі текстів міжнародних угод основними процесами є пояснення значення використаних у тексті мовних одиниць та адаптація граматичної структури тексту до норм мови перекладу.

Перспективними напрямками подальших розвідок вважаємо дослідження специфіки відтворення при перекладі текстів міжнародних угод на матеріалі значних корпусів текстів, що дозволить більш тонко прослідкувати тенденції відтворення їх структурно-семантичних та прагматичних особливостей. До того ж, доцільним вважаємо подальше вивчення тексту міжнародної угоди як жанру юридичного дискурсу та вивчення когнітивних параметрів створення таких текстів, що також повинно допомогти покращити їх передачу при перекладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

1. Абабілова Н. Відтворення мови документів міжнародного права як перекладознавча проблема. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2017. № 1 (25). С. 113–116.
2. Баскаков А. Н. Современная турецкая юридическая терминология и ее лексикографическое оформление. *Тюркская лексикология и лексикография*. Москва: Наука, 1971. С. 16–21.
3. Беляева С. А. Синоним – дублет вариант? *Омосемия и омография в естественных и машинных языках*. Владивосток: ДВНЦ АН СССР, 1986. С. 120–124.
4. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва: Прогресс, 1974. 447 с.
5. Броневицька О. М. Поняття і види міжнародних договорів кримінально-правового характеру. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 3. С. 201–212.
6. Гордеюк А. О. Проблема співвідношення категорій «правочин» та «договір» у цивільному законодавстві України. *Гуманітарний часопис*. 2014. № 4. С. 84–89.
7. Гудзь Н. Генезис поняття «дискурс» у сучасній лінгвістиці. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/7168/1/12gnogpd.pdf> (дата звернення: 10.12.2020).
8. Евинтов В. И. Многоязычные договоры в современном международном праве. Київ: Наукова думка, 1981. 134 с.
9. Карасик В. И. О типах дискурса. *Языковая личность институциональный и персональный дискурс: сб. науч. тр.* Под ред. В. И. Карасика, Г. Г. Слышкина. Волгоград: Перемена, 2000. С. 5–20.
10. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
11. Касяненко Д. С. До питання еквівалентності й адекватності у перекладі законодавчих актів ЄС. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 141–144.

12. Касяненко Д. С. Правовий євролект та його переклад. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. № 46 (2). С. 97–104.

13. Катаева Ж. А. Юридический перевод: понятие, виды. Трудности перевода юридических текстов. *Лингвистика и методика в высшей школе*. 2012. № 4. С. 110–116.

14. Кауза І. Б. Думка у думці як форма внутрішнього мовлення в англійськомовному художньому прозовому тексті (на матеріалі романів Маргарет Дреббл): дис. на здоб. наук. ступеня канд. філолог. наук: 10.02.04 «Германські мови» / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2020. 234 с.

15. Київець О. В. Право міжнародних договорів: історія та сучасність. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14714941.pdf> (дата звернення: 20.12.2020).

16. Кравченко Н. К. Особенности интерактивной модели международно-правового дискурса. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/74156/32-Kravchenko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 20.12.2020).

17. Кравченко Н. К. Міжнародно-правовий дискурс: когнітивно-комунікативний аспект: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня доктора філолог. наук: 10.02.15 «Загальне мовознавство» / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2007. 31 с.

18. Кучик Г. Б. Структурно-семантичні та дискурсні особливості англійськомовних текстів установчих документів міжнародних організацій: дис. на здоб. наук. ступеня канд. філолог. наук: 10.02.04 «Германські мови» / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2016. 244 с.

19. Лідовець Р. А. Поняття договору в цивільному праві України. *Наукові записки. Серія «Право»*. 2003. № 4. С. 192–201.

20. Лукашук И. И. Современное право международных договоров: в 2-х т. Т. 1. Заключение международных договоров. Москва: Вольтере клубер, 2004. 658 с.

21. Лукашук И. И. Стороны в международных договорах. Москва: Юрлит, 1966. 151 с.
22. Лукашук И. И. Форма международных договоров. Москва: Спарк, 2001. 256 с.
23. Матат А. В. Міжнародний договір: поняття та сучасні погляди. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3982/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%82.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 20.12.2020).
24. Матус В. Особливості перекладу юридичних текстів із турецької мови. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Лінгвістика*. 2011. № 15. С. 316–320.
25. Мірошниченко І. Г. Стислий текст в українському масмедійному дискурсі: дис. на здоб. наук. ступеня канд. філолог. наук: 10.02.01 «Українська мова» / Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Дніпро, 2020. 275 с.
26. Олешков М. Ю. Речевая специфика фрейма в институциональном дискурсе. *Актуальные проблемы филологии и педагогической лингвистики*. 2010. № XII. С. 112–117.
27. Павко Я. Поняття міжнародного договору, його джерела та суб'єкти: термінологічні аспекти проблеми. *Віче*. 2013. № 12. С. 23–26.
28. Попович Н. М. Концептуальна еквівалентність у перекладі текстів євролекту. *Безпековий, політичний, економічний та гуманітарний виміри сучасного етапу європейської та євроатлантичної інтеграції України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-ій річниці створення ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (м. Ужгород. 5 грудня 2015 р.)*. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2015. С. 244–263.
29. Пунда Ю. В., Козинець І. П., Клименко В. С. та ін. Міжнародні відносини та зовнішня політика України. Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.

30. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики). Київ: Паливода, 2010. 352 с.
31. Солдатова Л. П. Поняття «дискурс»: проблеми визначення. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. № 46(4). С. 32–42.
32. Талалаев А. Н. Право международных договоров. Общие вопросы. Москва: Наука, 1980. 232 с.
33. Талалаев А. Н. Юридическая природа международного договора. Москва: Изд-во Ин-та международных отношений, 1963. 263 с.
34. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право. За заг. ред. В. Е. Теліпко. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
35. Томсон Г. В. Курс юридического перевода (гражданское и торговое право). Москва: МГИМО, 2004. 536 с.
36. Требін М. П., Герасіна Л. М., Погрібна В. Л. та ін. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика. За ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 540 с.
37. Ходаковська О. О. Специфіка англомовного юридичного дискурсу та особливості його перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2014. № 10. Т. 2. С. 164–167.
38. Цыганков П. Теория международных отношений. Москва: Гардарики, 2003. 590 с.
39. Чернікова Л. Ф. Переклад як вид мовленнєвої діяльності. Особливості юридичного перекладу. *Культура народів Причорномор'я*. 2014. № 267. С. 180–184.
40. Шабуніна В. В. Переклад юридичного тексту в контексті міжкультурної правової комунікації. *Studia Linguistica*. 2012. № 6. С. 220–226.
41. Шишка Р. Б., Зайцев О. Л., Мічурін Є. О. та ін. Цивільне право України: у 6 т. За ред. Р. Б. Шишки та В. А. Кройтера. 2-ге вид. Харків: Еспада, 2008. Т. 1. 680 с.

42. Шкилев Р. Е. К вопросу о специфике юридического перевода. URL: http://www.rusnauka.com/4_SND_2014/Philologia/6_157900.doc.htm (дата звернення: 20.12.2020).
43. Шугаєв А. В. Лексико-граматичні особливості перекладу документів міжнародного права. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/17097/1/A%0B%20Шугаєв.pdf> (дата звернення: 20.12.2020).
44. Шугаєв А. В. Особливості перекладу документів міжнародного права. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/18821/1/statia17.pdf> (дата звернення: 20.12.2020).
45. Юридический перевод и походы к его классификации. URL: http://delaemperevod.ru/page_38.html (дата звернення: 20.12.2020).
46. Carlsnaes W. Foreign Policy. *Handbook of International Relations*. Eds. W. Carlsnaes, Th. Risse, B. Simons. London: Sage, 2013. P. 298–325.
47. Cook G. Discourse. Oxford: Oxford University Press, 1980. 167 p.
48. Field S. Transforming agreements into contracts. *International Journal of Cooperative Information Systems*. 2005. Vol. 14 (2-3). P. 217–244.
49. Fowler R. Linguistic Criticism. Oxford: Oxford University Press, 1986. 190 p.
50. Friedrich D. E. On the different methods of translating. *Translating Literature: the German Tradition. From Luther to Rosenzweig*. Ed. by A. Lefevere. Assen: Van Gorcum, 1977. P. 66–89.
51. Harris Z. S. Discourse analysis. *Language*. 1952. Vol. 28, No. 1. P. 1–30.
52. Henry F., Tator C. Discourses of Domination. Toronto: University of Toronto Press, 2002. 292 p.
53. Koskinen K. Beyond Ambivalence: Posmodernity and the Ethics of Translation. Tampere: University of Tampere, 2000. 130 p.
54. Kravchenko N. K., Nikolska N. V. Discourse structure relationships (based on international legal “soft law” discourse). *International journal of philology*. 2020. Vol. 11. No. 1. P. 101–107.

55. Leung M. Assessing Parallel Texts in Legal Translation. *JosTrans, the Journal of specialized Translation*. 2004. Vol. 1. P. 1–11.
56. Mellinkoff D. *The Language of the Law*. Boston: Little, Brown and Co, 1963. 526 p.
57. Nord Ch. *Translating as a purposeful activity: Functionalist approaches explained*. Manchester: St. Jerome, 1997. 154 p.
58. Pommer S. E. *The Hermeneutic Approach in Legal Translation. Unterwegs zu einer hermeneutischen Übersetzungswissenschaft. Radegundis Stolze zu ihrem 60. Geburtstag*. Edited by L. Cercel, J. Stanley. Tübingen: Narr, 2012. P. 274–287.
59. Šarčević S. *New Approach to Legal Translation*. The Hague: Kluwer Law International, 1997. 282 p.
60. Schiffrin D. *Approaches to Discourse*. Oxford: Blackwell, 1994. 470 p.
61. Steiner G. *After Babel. Aspects of Language and Translation*, 3rd ed. Oxford: University Press, 1998. 298 p.
62. Stolze R. *The Legal Translator's Approach to Texts. Humanities*. 2013. Vol. 2. P. 56–71.
63. Stolze R. *The Translator's Approach – Introduction to Translational Hermeneutics. Theory and Examples from Practice*. Berlin: Frank & Timme, 2011. 456 p.
64. Stubbs M. *Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language*. Oxford: Oxford University Press, 1983. 384 p.
65. Tillolson J. *European Community law. Text, Cases and Materials. Second Edition*. Manchester: University of Manchester, 1996. 366 p.
66. Venuti L. *The Translator's Invisibility. A History of Translation*. London / New York: Routledge, 1995. 336 p.
67. *Yearbook of the international Law Commission*. 1970. Vol. I. P. 139–161.
68. Zanon N. T. *A University Handbook on Terminology and Specialized Translation*. Oleiros: Netbiblo, 2011. 115 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

ВЕЮС – Великий енциклопедичний юридичний словник. За ред. Ю. С. Шемчушенка. Київ: Юридична думка, 2007. 992 с.

ВТСУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.

ЛЭС – Лингвистический энциклопедический словарь. Гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва: Сов. Энциклопедия, 1990.- 685с

ТСЖВЯ – Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. Москва: Рус. яз., 1989. Т. 1: А-З. 699 с.

ЮТТС – Гончаренко В. Г., Андрушко П. П., Базова Т. П. та ін. Юридичні терміни. Тлумачний словник. За ред. В. Г. Гончаренко. 2-ге вид. Київ: Либідь, 2004. 320 с.

CGCLT – Hawthorn J. A. Concise Glossary of Contemporary Literary Theory. London: Hodder Arnold, 1992. 224 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

УА – Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 16.02.2021).

АА – Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0529\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0529(01)&from=EN) (дата звернення: 16.02.2021).

ДОДАТОК

№ з/п	Фрагмент тексту	Переклад українською мовою
1.	<p><i>TAKING ACCOUNT of <u>the close historical relationship and progressively closer links</u> between the Parties as well as their desire to strengthen and widen relations in an ambitious and innovative way (AA: 2).</i></p>	<p><i>БЕРУЧИ ДО УВАГИ <u>тісні історичні зв'язки й дедалі ближчі відносини</u> між Сторонами, а також їхнє бажання посилити й розширити ці відносини в амбітний та інновативний спосіб (УА: URL).</i></p>
2.	<p><i>COMMITTED to a close and lasting relationship that is based on <u>common values, namely respect for democratic principles, the rule of law, good governance, human rights and fundamental freedoms, including the rights of persons belonging to national minorities, non-discrimination of persons belonging to minorities and respect for diversity, human dignity and commitment to the principles of a free market economy, which would facilitate the participation of Ukraine in European policies</u> (AA: 2).</i></p>	<p><i>ВІДДАНІ тісним і тривалим відносинам, які ґрунтуються на <u>спільних цінностях, а саме: на повазі до демократичних принципів, верховенства права, доброго врядування, прав людини і основоположних свобод, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і повазі до різноманітності, людської гідності та відданості принципам вільної ринкової економіки, які сприяють участі України в Європейських політиках</u> (УА: URL).</i></p>

3.	<i>RECOGNISING that Ukraine as a European country shares a common history and common values with the <u>Member States of the European Union (EU)</u> and is committed to promoting those values (AA: 2).</i>	<i>ВИЗНАЮЧИ, що Україна як європейська країна поділяє спільну історію й спільні цінності з <u>державами-членами Європейського Союзу (ЄС)</u> і налаштована підтримувати ці цінності (УА: URL).</i>
4.	<i>NOTING the importance Ukraine attaches to its <u>European identity</u> (AA: 2).</i>	<i>ВІДЗНАЧАЮЧИ важливість, яку надає Україна своїй <u>європейській ідентичності</u> (УА: URL).</i>
5.	<i>TAKING INTO ACCOUNT the <u>strong public support in Ukraine for the country's European choice</u> (AA: URL).</i>	<i>БЕРУЧИ ДО УВАГИ <u>міцну суспільну підтримку</u> в Україні європейського вибору країни (УА: URL).</i>
6.	<i>CONFIRMING that the European Union acknowledges the European aspirations of Ukraine and welcomes its European choice, including its commitment to building <u>a deep and sustainable democracy and a market economy</u> (AA: URL).</i>	<i>ПІДТВЕРДЖУЮЧИ, що Європейський Союз визнає європейські прагнення України і вітає її європейський вибір, у тому числі її зобов'язання <u>розбудовувати розвинуту й сталу демократію та ринкову економіку</u> (УА: URL).</i>
7.	<i>RECOGNISING that the common values on which the European Union is built – <u>namely democracy, respect for human rights and fundamental freedoms, and the rule of law</u> – are also essential elements of this Agreement (AA: URL).</i>	<i>ВИЗНАЮЧИ, що спільні цінності, на яких побудований Європейський Союз, <u>a same:</u> демократія, повага до прав людини і основоположних свобод та верховенство права, також є ключовими елементами цієї Угоди</i>

		(УА: URL).
8.	<i>ACKNOWLEDGING that the political association and economic integration of Ukraine with the European Union will depend on progress in the implementation of this Agreement as well as Ukraine's track record in ensuring respect for common values, and progress in achieving convergence with the EU in political, economic and legal areas</i> (АА: URL).	ВИЗНАЮЧИ, що політична асоціація та економічна інтеграція України з Європейським Союзом залежатиме від <u>прогресу в імплементації цієї Угоди</u> , а також від <u>досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей і прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах</u> .
9.	<i>COMMITTED to implementing all the principles and provisions of the United Nations Charter, the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), in particular the Helsinki Final Act of 1975 of the Conference on Security and Cooperation in Europe, the concluding documents of the Madrid and Vienna Conferences of 1991 and 1992 respectively, the Charter of Paris for a New Europe of 1990, the United Nations Universal Declaration on Human Rights of 1948 and the Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental</i>	<i>ВІДДАНІ дотриманню всіх принципів і положень <u>Статуту Організації Об'єднаних Націй, Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), зокрема Гельсінського заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року, заключних документів Мадридської та Віденської конференцій відповідно 1991 та 1992 років, Паризької хартії для нової Європи 1990 року, Загальної декларації прав людини ООН 1948 року та Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року</u></i>

	<i>Freedoms of 1950</i> (AA: URL).	(YA: URL).
10.	<i>DESIROUS of strengthening international peace and security as well as engaging in <u>effective multilateralism</u> and <u>the peaceful settlement of disputes</u>, in particular by closely cooperating to that end within the framework of the United Nations (UN), the OSCE and the Council of Europe</i> (AA: 2).	<i>БАЖАЮЧИ зміцнити міжнародний мир та безпеку, а також залучатися до <u>ефективної багатосторонності</u> та <u>мирного вирішення спорів</u>, зокрема за допомогою тісного співробітництва з метою досягнення цих цілей у рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН), ОБСЄ та Ради Європи (РЄ)</i> (YA: URL).
11.	<i>COMMITTED to promoting the <u>independence, sovereignty, territorial integrity and inviolability of borders</u></i> (AA: 2).	<i>ВІДДАНІ повазі до <u>незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів</u></i> (YA: URL).
12.	<i>An association between the Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part, is <u>hereby</u> established</i> (AA: 4).	<i><u>Цим документом</u> створюється асоціація між Україною, з однієї сторони, та Союзом і його державами-членами, з іншої сторони</i> (YA: URL).
13.	<i>The aims of this association are: (a) to promote <u>gradual rapprochement</u> between the Parties based on common values and close and privileged links, and increasing Ukraine's association with EU policies and participation in programmes and agencies</i> (AA: 4).	<i>Цілями асоціації є: а) сприяти <u>поступовому зближенню</u> Сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях і тісних привілейованих зв'язках, а також поглиблюючи зв'язок України з політикою ЄС та її участь у програмах та агентствах</i> (YA: URL).

14.	<p><i>Respect for democratic principles, human rights and fundamental freedoms, as defined in particular in the Helsinki Final Act of 1975 of the Conference on Security and Cooperation in Europe and the Charter of Paris for a New Europe of 1990, and other relevant human rights instruments, <u>among them</u> the UN Universal Declaration of Human Rights and the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, and respect for the principle of the rule of law shall form the basis of the domestic and external policies of the Parties and constitute essential elements of this Agreement (AA: 4).</i></p>	<p><i>Повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, як визначено, зокрема, в Гельсінському заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року та Паризькій хартії для нової Європи 1990 року, а також в інших відповідних документах щодо захисту прав людини, <u>серед них</u> Загальна декларація прав людини ООН 1948 року і Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також повага до принципу верховенства права повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди (УА: URL).</i></p>
15.	<p><i>Promotion of respect for the principles of sovereignty and territorial integrity, inviolability of borders and independence, <u>as well as</u> countering the proliferation of weapons of mass destruction, related materials and their means of</i></p>	<p><i>Забезпечення поваги до принципів суверенітету й територіальної цілісності, непорушності кордонів і незалежності, <u>а також</u> протидія розповсюдженню зброї масового знищення, пов'язаних з нею</i></p>

	<i>delivery <u>also</u> constitute essential elements of this Agreement (AA: 4).</i>	<i>матеріалів та засобів їхньої доставки <u>також</u> є основними елементами цієї Угоди (УА: URL).</i>
16.	<i>The Parties recognise that the principles of a free market economy <u>underpin</u> their relationship (AA: 4).</i>	<i>Сторони визнають, що принципи вільної ринкової економіки <u>становлять основу</u> для їхніх відносин (УА: URL).</i>
17.	<i>The <u>rule of law, good governance, the fight against corruption, the fight against the different forms of trans-national organised crime and terrorism, the promotion of sustainable development and effective multilateralism</u> are central to enhancing the relationship between the Parties (AA: 5).</i>	<i><u>Верховенство права, належне врядування, боротьба з корупцією, боротьба з різними формами транснаціональної організованої злочинності й тероризмом, сприяння сталому розвитку і ефективній багатосторонності</u> є головними принципами для посилення відносин між Сторонами (УА: URL).</i>
18.	<i><u>Political dialogue</u> in all areas of mutual interest shall be further developed and strengthened between the Parties (AA: 5).</i>	<i>В усіх сферах, що становлять взаємний інтерес, між Сторонами повинен розвиватися та зміцнюватися <u>політичний діалог</u> (УА: URL).</i>
19.	<i>This will promote gradual convergence on <u>foreign and security matters</u> with the aim of Ukraine's ever-deeper involvement in the European security area (AA: 5).</i>	<i>Це сприятиме поступовій конвергенції із <u>зовнішніх питань та питань безпеки</u> для все більш глибокого залучення України до Європейської зони безпеки</i>

		(УА: URL).
20.	<i>The Parties shall hold regular political dialogue meetings at Summit level (AA: 5).</i>	Сторони <u>проводять</u> регулярні засідання в рамках політичного діалогу на рівні самітів (УА: URL).
21.	<i>At ministerial level, political dialogue shall take place, by mutual agreement, within the Association Council referred to in Article 460 of this Agreement and within the framework of regular meetings between representatives of the Parties at Foreign Minister level (AA: 5).</i>	На міністерському рівні політичний діалог <u>здійснюється за взаємною згодою</u> в рамках засідань Ради асоціації, про яку йдеться в статті 460 цієї Угоди, та в рамках регулярних засідань представників двох Сторін на рівні міністрів закордонних справ (УА: URL).
22.	<i>Other procedures and mechanisms for political dialogue, including extraordinary consultations, shall be set up by the Parties by mutual agreement (AA: 5).</i>	Інші процедури та механізми політичного діалогу, <u>у тому числі позачергові консультації</u> , встановлюються Сторонами за взаємною згодою (УА: URL).
23.	<i>Political dialogue at parliamentary level shall take place within the framework of the Parliamentary Association Committee referred to in Article 467 of this Agreement (AA: 5).</i>	Політичний діалог на парламентському рівні здійснюється в рамках <u>Парламентського комітету асоціації, про який йдеться у статті 467 цієї Угоди</u> (УА: URL).
24.	<i>The Parties shall cooperate in order to ensure that their internal policies are based on principles common to the Parties, in particular stability</i>	Сторони співробітничать з метою забезпечення того, щоб їхня внутрішня політика ґрунтувалася на спільних для

	<i>and effectiveness of democratic institutions <u>and the rule of law, and on respect for human rights and fundamental freedoms, in particular as referred to in Article 14 of this Agreement (AA: 5).</u></i>	<i>Сторін принципах, зокрема таких, як стабільність і дієвість демократичних інституцій, <u>верховенство права та повага до прав людини і основоположних свобод, про які йдеться також у статті 14 цієї Угоди (УА: URL).</u></i>
25.	<i>The Parties shall intensify their dialogue and cooperation and promote gradual convergence in the area of foreign and security policy, including <u>the Common Security and Defence Policy (CSDP)</u>, and shall address in particular issues of conflict prevention and crisis management, regional stability, disarmament, non-proliferation, arms control and arms export control as well as enhanced mutually-beneficial dialogue in the field of space (AA: 6).</i>	<i>Сторони повинні поглиблювати свій діалог і співробітництво та сприяти поступовій конвергенції у сфері зовнішньої та безпекової політики, у тому числі <u>Спільної політики безпеки і оборони (СПБО)</u>, а також, зокрема, розглядати питання недопущення конфліктів та антикризового управління, регіональної стабільності, роззброєння, нерозповсюдження, контролю над озброєннями та експортом зброї, а також поліпшення взаємовигідного діалогу у космічній сфері (УА: URL).</i>
26.	<i>Cooperation <u>will be based on common values and mutual interests, and shall aim at increasing policy convergence and effectiveness, and promoting joint policy planning (AA: 6).</u></i>	<i>Співробітництво <u>ґрунтуватиметься</u> на спільних цінностях і спільних інтересах та <u>спрямовуватиметься</u> на посилення політичної конвергенції і ефективності, сприяння</i>

		спільному політичному плануванню (УА: URL).
27.	<i>To this end, the Parties shall make use of bilateral, international and regional fora (AA: 6).</i>	<i>Із цією метою Сторони використовуватимуть двосторонні, міжнародні і регіональні форуми (УА: URL).</i>
28.	<i>Ukraine, the EU and the Member States reaffirm their commitment to the principles of respect for independence, sovereignty, territorial integrity and inviolability of borders, as established in <u>the UN Charter and the Helsinki Final Act of 1975 of the Conference on Security and Cooperation in Europe</u>, and to promoting these principles in bilateral and multilateral relations (AA: 6).</i>	<i>Україна, ЄС та держави-члени підтверджують свою відданість принципам поваги до незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів, як це визначено у <u>Статуті ООН та Гельсінському заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року</u>, а також поширюють ці принципи у двосторонніх та багатосторонніх відносинах (УА: URL).</i>
29.	<i>The Parties shall address in <u>a timely and coherent manner</u> the challenges to these principles at all appropriate levels of the political dialogue provided for in this Agreement, including at ministerial level (AA: 6).</i>	<i>Сторони будуть <u>вчасно та послідовно</u> реагувати на спроби зашкодити цим принципам на всіх можливих рівнях політичного діалогу, передбачених у цій Угоді, зокрема на міністерському рівні (УА: URL).</i>
30.	<i>The Parties shall cooperate in promoting peace and international</i>	<i>Сторони співробітничать з метою зміцнення миру та</i>

	<i>justice by ratifying and implementing the Rome Statute of the International Criminal Court (ICC) of 1998 and its related instruments (AA: 6).</i>	<i>міжнародного правосуддя шляхом ратифікації та імплементації Римського статуту Міжнародного кримінального суду (МКС) 1998 року та пов'язаних з ним документів (УА: URL).</i>
31.	<i>The Parties <u>shall intensify</u> their joint efforts to promote stability, security and democratic development in their common neighbourhood, and in particular to work together for the peaceful settlement of regional conflicts (AA: 6).</i>	<i>Сторони <u>активізують</u> спільні зусилля для сприяння стабільності, безпеці та демократичному розвитку у спільному сусідському просторі й, зокрема, співробітництва з метою мирного вирішення регіональних конфліктів (УА: URL).</i>
32.	<i>These efforts shall follow commonly shared principles for maintaining international peace and security as established by <u>the UN Charter, the Helsinki Final Act of 1975 of the Conference on Security and Cooperation in Europe</u> and other relevant multilateral documents (AA: 6).</i>	<i>Ці зусилля повинні відповідати спільним принципам, які полягають у встановленні міжнародного миру і безпеки відповідно до <u>Статуту ООН, Гельсінського заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року</u> та інших відповідних багатосторонніх документів (УА: URL).</i>
33.	<i>The Parties shall enhance practical cooperation in conflict prevention</i>	<i>Сторони посилюють практичне співробітництво з попередження</i>

	<p><i>and crisis management, in particular with a view to increasing the participation of Ukraine in EU-led civilian and military crisis management operations as well as relevant exercises and training activities, including those carried out in the framework of the <u>Common Security and Defence Policy (CSDP)</u> (AA: 7).</i></p>	<p><i>конфліктів та у сфері антикризового управління, зокрема з метою збільшити участь України у цивільних та військових операціях ЄС з подолання кризових ситуацій, а також у відповідних навчаннях і тренуваннях, зокрема тих, що проводяться в рамках <u>Спільної політики безпеки і оборони (СПБО)</u> (УА: URL).</i></p>
34.	<p><i>Cooperation in this field <u>shall be based</u> on modalities and arrangements between the EU and Ukraine on consultation and cooperation on crisis management (AA: 6).</i></p>	<p><i>Співробітництво у цій сфері <u>ґрунтується</u> на умовах і домовленостях між Україною та ЄС за результатами як консультацій, так і співробітництва з питань антикризового управління (УА: URL).</i></p>
35.	<p><i>The Parties shall explore the potential of military-technological cooperation. Ukraine and <u>the European Defence Agency (EDA)</u> shall establish close contacts to discuss military capability improvement, including technological issues (AA: 6).</i></p>	<p><i>Сторони вивчають потенціал військового та технічного співробітництва. Україна та <u>Європейське оборонне агентство (ЄОА)</u> встановлюють тісні контакти для обговорення питань, пов'язаних з удосконаленням військових спроможностей, зокрема питань технічного характеру (УА: URL).</i></p>

36.	<p><i>The Parties consider that the proliferation of <u>weapons of mass destruction</u>, related materials and their means of delivery, to both state and non-state actors, represents one of the most serious threats to <u>international stability and security</u> (AA: 7).</i></p>	<p><i>Сторони вважають, що розповсюдження <u>зброї масового знищення</u>, супутніх матеріалів та засобів їхньої доставки як серед державних, так і серед недержавних суб'єктів становить одну з найсерйозніших загроз <u>міжнародній стабільності та безпеці</u> (УА: URL).</i></p>
37.	<p><i>The Parties therefore agree to cooperate and to contribute to countering the proliferation of weapons of mass destruction, related materials and their means of delivery through full <u>compliance with</u>, and national <u>implementation of</u>, their existing obligations under international disarmament and non-proliferation treaties and agreements and other relevant international obligations (AA: 7).</i></p>	<p><i>У зв'язку із цим Сторони домовились співробітничати й робити внесок у запобігання поширенню зброї масового знищення, супутніх матеріалів і засобів їхньої доставки у повній <u>відповідності</u> з їхніми зобов'язаннями <u>в рамках</u> міжнародних договорів та угод у сфері роззброєння і нерозповсюдження, а також іншими відповідними міжнародними зобов'язаннями та шляхом імплементації їх на національному рівні (УА: URL).</i></p>
38.	<p><i>The Parties agree that this provision constitutes an essential element of <u>this Agreement</u> (AA: 7).</i></p>	<p><i>Сторони домовились, що це положення становить невід'ємну складову цієї Угоди (УА: URL).</i></p>
39.	<p><i>The Parties <u>agree to establish</u> a regular political dialogue that will</i></p>	<p><i>Сторони <u>домовились встановити</u> регулярний політичний діалог,</i></p>

	<i>accompany and consolidate these elements (AA: 7).</i>	<i>який супроводжуватиме та консолідуватиме ці складові (УА: URL).</i>
40.	<i>The Parties shall develop further cooperation on disarmament, including in the reduction of their stockpiles of redundant small arms and light weapons, as well as dealing with the impact on the population and on the environment of abandoned and unexploded ordnance as referred to in Chapter 6 (Environment) of Title V of this Agreement (AA: 7).</i>	<i>Сторони розвивають подальше співробітництво з роззброєння, зокрема зменшення надмірних запасів стрілецької і легкої зброї, а також, відповідно до Глави 6 («Навколишнє середовище») Розділу V цієї Угоди, подолання наслідків покинутих боєприпасів, що не вибухнули, для цивільного населення та навколишнього природного середовища (УА: URL).</i>
41.	<i>Cooperation on disarmament shall also include arms controls, arms export controls and the fight against illicit trafficking of arms, including small arms and light weapons (AA: 7).</i>	<i>Співробітництво в галузі роззброєння також включає контроль над озброєннями, експортний контроль та боротьбу з незаконною торгівлею зброєю, зокрема стрілецькою і легкою (УА: URL).</i>
42.	<i>The Parties shall promote universal adherence to, and compliance with, relevant international instruments and shall aim to ensure their effectiveness, including through implementation of the relevant <u>United Nations Security Council</u></i>	<i>Сторони сприяють загальному дотриманню і відповідності міжнародним документам та прагнуть забезпечити їхню ефективність, зокрема шляхом імплементації відповідних резолюцій <u>Ради Безпеки</u></i>

	<i>Resolutions</i> (AA: 7).	<i>Організації Об'єднаних Націй</i> (YA: URL).
43.	<i>The Parties <u>agree to work together at bilateral, regional and international levels to prevent and combat terrorism in accordance with international law, international human rights standards, and refugee and humanitarian law</u></i> (AA: 7).	<i>Сторони <u>домовились співробітничати на двосторонньому, регіональному та міжнародному рівнях з метою запобігання та боротьби з тероризмом відповідно до міжнародного права, міжнародних норм у сфері прав людини, а також відповідно до гуманітарного права та норм права, що регулюють статус біженців</u></i> (YA: URL).
44.	<i>In their cooperation on justice, freedom and security, the Parties shall attach particular importance to <u>the consolidation of the rule of law and the reinforcement of institutions at all levels in the areas of administration in general and law enforcement and the administration of justice in particular</u></i> (AA: 8).	<i>В рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення <u>утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема</u></i> (YA: URL).
45.	<i>Cooperation will, in particular, aim at strengthening the judiciary, improving its efficiency, safeguarding its independence and impartiality, and combating <u>corruption</u></i> (AA: 8).	<i>Співробітництво <u>буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з</u></i>

		<i>корупцією (УА: URL).</i>
46.	<i>Respect for human rights and fundamental freedoms <u>will guide</u> all cooperation on justice, freedom and security (AA: 8).</i>	<i>Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки <u>буде відбуватися</u> на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод (УА: URL).</i>
47.	<i>The Parties <u>agree to cooperate in order to ensure an adequate level of protection of personal data in accordance with the highest European and international standards, including the relevant Council of Europe instruments</u> (AA: 8).</i>	<i>Сторони <u>домовились співробітничати з метою забезпечення належного рівня захисту персональних даних відповідно до найвищих європейських та міжнародних стандартів, зокрема відповідних документів Ради Європи</u> (УА: URL).</i>
48.	<i>Cooperation on personal data protection may include, <u>inter alia</u>, the exchange of information and of experts (AA: 8).</i>	<i>Співробітництво у сфері захисту персональних даних може включати, <u>inter alia</u>, обмін інформацією та експертами (УА: URL).</i>
49.	<i>The Parties reaffirm the importance of joint management of migration flows between their territories and shall further develop the comprehensive dialogue on all migration-related issues, including illegal migration, legal migration, smuggling of and <u>trafficking in</u></i>	<i>Сторони підтверджують важливість спільного управління міграційними потоками між їхніми територіями та надалі розвиватимуть всеохоплюючий діалог щодо всіх питань у сфері міграції, зокрема нелегальної міграції, легальної міграції,</i>

	<i>human beings, as well as the inclusion of <u>migration</u> concerns in the national strategies for economic and social development of the areas from which migrants originate (AA: 8)</i>	<i>незаконного переправлення осіб через державний кордон та <u>торгівлі людьми</u>, а також включення проблемних питань у сфері <u>міграції</u> до національних стратегій економічного та соціального розвитку регіонів, звідки походять мігранти (УА: URL).</i>
50.	<i>This dialogue is based on the fundamental principles of <u>solidarity, mutual trust, joint responsibility and partnership</u> (AA: 8).</i>	<i>Такий діалог ґрунтується на основоположних <u>принципах солідарності, взаємної довіри, спільної відповідальності та партнерства</u> (УА: URL).</i>
51.	<i>Subject to the laws, conditions and procedures applicable in the <u>Member States</u> and the EU, treatment accorded to workers who are Ukrainian nationals and who are legally employed in the territory of a Member State shall be free of any discrimination based on nationality as regards working conditions, remuneration or dismissal, compared to the nationals of that Member State (AA: 9).</i>	<i>Відповідно до законів, умов та процедур, що застосовуються у <u>державі-члені</u> та в ЄС, ставлення до працівників, які є громадянами України та які законно працевлаштовані на території держави-члена, має бути вільним від будь-якої дискримінації на підставі громадянства стосовно умов праці, винагороди або звільнення порівняно з громадянами цієї держави-члена (УА: URL).</i>
52.	<i>Ukraine shall, <u>subject to the laws, conditions and procedures in</u></i>	<i>Україна <u>відповідно до законів, умов та процедур, що</u></i>

	<i>Ukraine, accord the treatment referred to in paragraph 1 of this Article to workers who are nationals of a Member State and who are legally employed in its territory (AA: 9).</i>	<i>застосовуються на її території, повинна забезпечити ставлення, згадане у пункті 1 цієї статті, до працівників, які є громадянами держави-члена та на законних підставах працевлаштовані на її території (УА: URL).</i>
53.	<i><u>Taking into account the labour market situation in the Member States</u>, subject to the legislation and in compliance with the rules in force in the Member States and the EU in the area of mobility of workers: (a) the existing facilities of access to employment for Ukrainian workers accorded by Member States under bilateral agreements should be preserved and, if possible, improved; (b) other Member States shall examine the possibility of concluding similar agreements (AA: 9).</i>	<i><u>Беручи до уваги ситуацію на ринку праці держав-членів</u> згідно з їхнім законодавством та відповідно до норм, чинних у державах-членах та в ЄС, у сфері мобільності працівників: а) існуючі можливості доступу до зайнятості для українських працівників, надані державами-членами згідно з двосторонніми договорами, мають бути збережені та, у разі можливості, покращені; б) інші держави-члени повинні вивчити можливість укладання подібних договорів (УА: URL).</i>
54.	<i>The Association Council shall examine <u>the granting of other more favourable provisions in additional areas, including facilities for access to professional training, in accordance with laws, conditions</u></i>	<i>Рада асоціації зобов'язується розглянути можливість <u>надання інших більш сприятливих положень у додаткових сферах, зокрема можливості доступу до професійного навчання, згідно із</u></i>

	<i>and procedures in force in the Member States and in the EU, and taking into account the labour market situation in the Member States and in the EU (AA: 9).</i>	законами, умовами та процедурами, чинними у державах-членах та в ЄС, при цьому беручи до уваги ситуацію на ринку праці у державах-членах та в ЄС (УА: URL).
55.	<i>The Parties shall take gradual steps towards <u>a visa-free regime</u> in due course, provided that the conditions for well-managed and secure mobility, set out in the two-phase Action Plan on Visa Liberalization presented at the EU-Ukraine Summit of 22 November 2010, are in place (AA: 9).</i>	Сторони зобов'язуються вжити послідовних кроків до встановлення <u>безвізового режиму</u> у відповідний час після створення умов для добре керованого і безпечного пересування людей, визначених у двофазовому Плані дій щодо лібералізації візового режиму, представленого на Саміті Україна – ЄС 22 листопада 2010 року (УА: URL).
56.	<i>The Parties shall work together in order to prevent and combat <u>money laundering</u> and <u>terrorism financing</u> (AA: 10).</i>	Сторони співробітничать з метою запобігання та боротьби з <u>легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму</u> (УА: URL).
57.	<i>To this end the Parties <u>shall enhance</u> bilateral and international cooperation in this field, including at operational level (AA: 10).</i>	Із цією метою Сторони <u>посилюють</u> двостороннє та міжнародне співробітництво у цій сфері, зокрема співробітництво на оперативному рівні (УА: URL).
58.	<i>The Parties shall ensure</i>	Сторони забезпечують

	<p><i>implementation of relevant international standards, in particular those of <u>the Financial Action Task Force (FATF)</u> and standards equivalent to those adopted by the Union (AA: 10).</i></p>	<p><i>імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів <u>Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF)</u> та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті Союзом (УА: URL).</i></p>
59.	<p><i>The Parties shall cooperate on issues relating to <u>illicit drugs</u>, on the basis of commonly agreed principles along the lines of the relevant international conventions, and taking into account the Political Declaration and the Special Declaration on the guiding principles of drug demand reduction, approved by the Twentieth United Nations General Assembly Special Session on Drugs in June 1998 (AA: 11).</i></p>	<p><i>Сторони співробітничать у питаннях, що стосуються боротьби з <u>незаконним обігом наркотиків</u>, ґрунтуючись на спільно погоджених принципах, що відповідають міжнародним конвенціям у цій сфері, при цьому беручи до уваги Політичну декларацію та Декларацію про керівні принципи скорочення попиту на наркотики, прийняті на двадцятій спеціальній сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй з боротьби з наркотиками у червні 1998 року (УА: URL).</i></p>
60.	<p><i>This cooperation shall aim to combat illicit drugs, reduce the supply of, trafficking in, and demand for, illicit drugs, and cope with the</i></p>	<p><i>Таке співробітництво спрямоване на боротьбу з незаконним обігом наркотиків, зменшення обсягів постачання, торгівлі та попиту</i></p>

	<i>health and social consequences of <u>drug abuse</u>. It shall also aim at a more effective prevention of diversion of chemical precursors used for the illicit manufacture of narcotic drugs and psychotropic substances (AA: 11).</i>	<i>на наркотики, боротьбу з наслідками для здоров'я та соціальними наслідками <u>наркозалежності</u>, а також на більш ефективне запобігання відводу хімічних прекурсорів, що використовуються для нелегального виробництва наркотиків та психотропних речовин (УА: URL).</i>
61.	<i>The Parties shall use the necessary methods of cooperation to attain these objectives, <u>ensuring</u> a balanced and integrated approach towards the issues at stake (AA: 11).</i>	<i>Сторони використовують необхідні методи співробітництва для досягнення зазначених цілей, <u>забезпечуючи</u> збалансований та інтегрований підхід до зазначених питань (УА: URL).</i>
62.	<i>The Parties shall cooperate in <u>combating and preventing criminal and illegal activities, organised or otherwise</u> (AA: 11).</i>	<i>Сторони співробітничать у <u>боротьбі</u> з кримінальною та незаконною організованою <u>чи іншою діяльністю</u>, а також з метою її <u>попередження</u> (УА: URL).</i>
63.	<i>The Parties are committed to implementing effectively <u>the UN Convention against Transnational Organised Crime of 2000 and its three Protocols, the UN Convention against Corruption of 2003 and</u></i>	<i>Сторони віддані ефективному виконанню <u>Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року та трьох Протоколів до неї, Конвенції ООН проти корупції 2003 року та</u></i>

	<i>other relevant international instruments (AA: 11).</i>	<i>інших відповідних міжнародних документів (УА: URL).</i>
64.	<i>The Parties agree to cooperate in the <u>prevention and suppression</u> of acts of terrorism in accordance with international law, international human rights law, refugee law and humanitarian law, and the respective laws and regulations of the Parties (AA: 11).</i>	<i>Сторони домовились співробітничати з метою <u>попередження та запобігання</u> актам тероризму згідно з міжнародним правом, міжнародним правом щодо захисту прав людини, біженців та гуманітарним правом, а також відповідними нормативними та підзаконними актами Сторін (УА: URL).</i>
65.	<i><u>In particular</u>, the Parties agree to cooperate on the basis of the full implementation of Resolution No. 1373 of the UN Security Council of 2001, the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy of 2006 and other relevant UN instruments, and applicable international conventions and instruments (AA: 11).</i>	<i><u>Зокрема</u>, Сторони домовились співробітничати на основі повного виконання Резолюції Ради Безпеки ООН № 1373 2001 року, Глобальної контртерористичної стратегії ООН 2006 року та інших документів ООН, а також відповідних міжнародних конвенцій та документів (УА: URL).</i>
66.	<i>All exchange of information shall take place in accordance with <u>international and national law</u> (AA: 11).</i>	<i>Обмін всією інформацією відбувається відповідно до <u>міжнародного та національного права</u> (УА: URL).</i>
67.	<i>The Parties agree to further develop judicial cooperation in civil and</i>	<i>Сторони домовились надалі розвивати судове</i>

	<i>criminal matters, making full use of the relevant international and bilateral instruments and based on the principles of <u>legal certainty</u> and the right to <u>a fair trial</u> (AA: 11).</i>	<i>співробітництво у цивільних та кримінальних справах, повною мірою використовуючи відповідні міжнародні і двосторонні документи та ґрунтуючись на принципах <u>юридичної визначеності</u> і праві на <u>справедливий суд</u> (УА: URL).</i>
68.	<i>The Parties agree to facilitate further EU-Ukraine judicial cooperation in civil matters on the basis of the applicable multilateral legal instruments, <u>especially</u> the Conventions of the Hague Conference on Private International Law in the field of international Legal Cooperation and Litigation as well as the Protection of Children (AA: 11).</i>	<i>Сторони домовилися розвивати подальше судове співробітництво між Україною та ЄС у цивільних справах на основі відповідних багатосторонніх правових документів, <u>зокрема</u> конвенцій Гаазької конференції з міжнародного приватного права у сферах міжнародного правового співробітництва, судового процесу, а також захисту дітей (УА: URL).</i>
69.	<i>As regards judicial cooperation in criminal matters, the Parties shall seek to enhance arrangements on mutual <u>legal assistance</u> and <u>extradition</u> (AA: 11).</i>	<i>Стосовно судового співробітництва в кримінальних справах Сторони намагаються посилити взаємодію щодо взаємної <u>правової допомоги</u> та <u>екстрадиції</u> (УА: URL).</i>
70.	<i>This would include, <u>where appropriate</u>, accession to, and implementation of, the relevant</i>	<i>Це включатиме, у <u>разі необхідності</u>, приєднання до відповідних міжнародних</i>

	<i>international instruments of the United Nations and the Council of Europe, as well as the Rome Statute of the International Criminal Court of 1998 as referred to in Article 8 of this Agreement, and closer cooperation with Eurojust (AA: 11).</i>	документів ООН та Ради Європи, зокрема Римського статуту Міжнародного кримінального суду 1998 року, та їх виконання, як зазначається у статті 8 цієї Угоди, а також більш тісне співробітництво з Євроюстом (УА: URL).
71.	<i>The provisions of this Chapter shall apply to <u>trade in goods</u> ⁽¹⁾ originating in the territories of the Parties (AA: 12).</i>	Положення цієї Глави застосовуються до <u>торгівлі товарами</u> ² , що походять з території Сторін (УА: URL).
72.	<i>For the purposes of this Chapter, “originating” means qualifying under <u>the rules of origin</u> set out in Protocol I to this Agreement (Concerning the Definition of the Concept “Originating Products” and Methods of Administrative Cooperation) (AA: 12).</i>	Для цілей цієї Глави «походження» означає, що товар підпадає під <u>правила походження</u> , викладені в Протоколі I до цієї Угоди («Щодо визначення концепції «походження товарів» і методів адміністративного співробітництва») (УА: URL).
73.	<i>For the purposes of this Chapter, a “<u>customs duty</u>” includes any <u>duty</u> or charge of any kind imposed on, or in connection with, the import or export of a good, including any form of surtax or surcharge imposed on, or in connection with, such import or export (AA: 12).</i>	Для цілей цієї Глави « <u>мито</u> » включає будь-яке <u>мито</u> або інший платіж, пов'язаний з імпортом або експортом товару, зокрема будь-який додатковий податок або додатковий платіж, пов'язаний з імпортом або експортом товару (УА: URL).
74.	<i>Each Party shall reduce or eliminate</i>	Кожна Сторона зменшує або

	<i>customs duties on originating goods of the other Party in accordance with the Schedules set out in Annex I-A to this Agreement (<u>hereinafter referred to as the “Schedules”</u>) (AA: 12).</i>	<i>скасовує ввізне мито на товари, що походять з іншої Сторони, відповідно до Графіків, встановлених у Додатку I-A до цієї Угоди (<u>далі – Графіки</u>) (УА: URL).</i>
75.	<i>Without prejudice to the first subparagraph, for worn clothing and other worn articles falling within the Ukrainian customs code 6309 00 00, Ukraine <u>will eliminate</u> customs duties on imports in accordance with the conditions set out in Annex I-B to this Agreement (AA: 12).</i>	<i>Без шкоди для першого підпункту для одягу та інших виробів, що були у використанні та які класифікуються за кодом УКТЗЕД 6309 00 00, Україна <u>скасує</u> ввізне мито відповідно до умов, встановлених у Додатку I-B до цієї Угоди (УА: URL).</i>
76.	<i>For each good, the base rate of customs duties to which the successive reductions <u>are to be applied</u> under paragraph 1 of this Article shall be that specified in Annex I to this Agreement (AA: 12).</i>	<i>Для кожного товару базова ставка ввізного мита, стосовно якої повинно <u>застосовуватися</u> поступове зменшення відповідно до пункту 1 цієї статті, зазначається у Додатку I до цієї Угоди (УА: URL).</i>
77.	<i><u>Five years after the entry into force of this Agreement</u>, at the request of either Party, the Parties shall consult one another in order to consider accelerating and broadening the scope of the elimination of customs duties on</i>	<i><u>Через 5 років після набрання цією Угодою чинності</u> Сторони можуть на запит будь-якої Сторони провести консультації між собою з метою розгляду прискорення та розширення сфери скасування ввізного мита у</i>

	<i>trade between themselves (AA: 13).</i>	<i>торгівлі між ними (УА: URL).</i>
78.	<i>A decision of the Association Committee meeting in Trade configuration as set out in Article 465 of this Agreement (<u>hereinafter referred to also as the “Trade Committee”</u>) on the acceleration or elimination of a customs duty on a good shall supersede any duty rate or staging category determined pursuant to their Schedules for that good (AA: 13).</i>	<i>Рішення, прийняте на засіданні Комітету асоціації з питань торгівлі, як це визначено статтею 465 цієї Угоди (<u>далі – Комітет з питань торгівлі</u>), про прискорення або скасування ввізного мита на товари замінює будь-яку ставку мита або перехідний період, визначені Графіками для цих товарів (УА: URL).</i>
79.	<i>Parties <u>shall not institute or maintain</u> any customs duties, taxes or other measures having an equivalent effect imposed on, or in connection with, the exportation of goods to the territory of each other (AA: 13).</i>	<i>Сторони <u>не повинні запроваджувати або зберігати в силі</u> будь-які мита, податки або будь-які інші заходи еквівалентної дії, що накладаються на вивезення товарів або запроваджується у зв'язку з вивезенням товарів на іншу територію (УА: URL).</i>
80.	<i><u>Existing</u> customs duties or measures having equivalent effect applied by Ukraine, as listed in Annex I-C to this Agreement, shall be phased out over a transitional period in accordance with the Schedule included in Annex I-C to this Agreement (AA: 13).</i>	<i><u>Існуючі</u> мита або заходи еквівалентної дії, які застосовуються в Україні, як зазначено у Додатку I-C до цієї Угоди, повинні поступово анулюватися протягом перехідного періоду відповідно до Графіку, включеного до Додатку</i>

		<i>I-C до цієї Угоди (УА: URL).</i>
81.	<i>In the case of an update to the <u>Ukrainian customs code</u>, commitments made under the Schedule in Annex I-C to this Agreement shall remain in force based on correspondence of description of the goods (AA: 13).</i>	<i>У разі внесення змін до <u>митного законодавства України</u> зобов'язання, взяті відповідно до Графіку, що міститься у Додатку I-C до цієї Угоди, залишатимуться чинними на основі відповідності опису товарів (УА: URL).</i>
82.	<i>Ukraine <u>may introduce</u> safeguard measures for export duties as set out in Annex I-D to this Agreement (AA: 13).</i>	<i>Україна <u>може застосовувати</u> спеціальні заходи щодо вивізного (експортного) мита на умовах, визначених у Додатку I-D до цієї Угоди (УА: URL).</i>
83.	<i>Such safeguard measures shall expire at the end of the period specified for that good in <u>Annex I-D to this Agreement</u> (AA: 13).</i>	<i>Дія таких спеціальних заходів закінчиться наприкінці періоду, встановленого для такого товару у <u>Додатку I-D до цієї Угоди</u> (УА: URL).</i>
84.	<i>Upon entry into force of this Agreement, no Party shall <u>maintain, introduce or reintroduce</u> export subsidies or other measures with equivalent effect on agricultural goods destined for the territory of the other Party (AA: 13).</i>	<i>Після набрання чинності цією Угодою жодна Сторона не повинна <u>зберігати в силі, запроваджувати</u> або <u>відновлювати</u> експортні субсидії або інші заходи еквівалентної дії щодо сільськогосподарських товарів, призначених для продажу на території іншої Сторони (УА: URL).</i>

85.	<p><i>The Parties agree that administrative cooperation is essential for the implementation and control of the preferential treatment granted under this Chapter and underline their commitment to combating irregularities and fraud in customs matters related to the <u>import, export, and transit of goods</u> and their placement under any other customs regime or procedure, including measures of <u>prohibition, restriction and control</u> (AA: 14).</i></p>	<p>Сторони домовились, що адміністративне співробітництво є важливим для реалізації та контролю преференційного режиму, наданого відповідно до цієї Глави, та підкреслюють свої зобов'язання боротися з незаконними діями та шахрайством в митних питаннях, пов'язаних з <u>імпортом, експортом, транзитом</u> товарів та їх розміщенням під будь-яким іншим митним режимом або процедурою, зокрема заходи <u>заборони, обмеження або контролю</u> (УА: URL).</p>
86.	<p><i>Where a Party, on the basis of objective documented information, experiences a failure by the other Party to provide administrative cooperation and/or verify the existence of irregularities or <u>fraud</u> under this Chapter, the Party concerned may temporarily suspend the relevant preferential treatment of the product(s) concerned in accordance with this Article (AA: 14).</i></p>	<p>Якщо Сторона на основі об'єктивно задокументованої інформації відчуває неспроможність забезпечити адміністративне співробітництво та/або відчуває існування незаконних дій або <u>шахрайства</u> іншої Сторони відповідно до цієї Глави, заінтересована Сторона може тимчасово призупинити дію відповідного преференційного</p>

		режиму для відповідного товару (товарів) згідно із цією статтею (УА: URL).
87.	<i>For the purposes of this Article, a finding of irregularities or fraud may be made, <u>inter alia</u>, where there is a rapid increase, without satisfactory explanation, in imports of goods exceeding the usual level of production and export capacity of the other Party that is linked to objective information concerning irregularities or fraud (AA: 14).</i>	Для цілей цієї статті виявлення правопорушень або шахрайства може бути здійснено, <u>inter alia</u> , коли відбувається швидке зростання без достатнього пояснення обсягу імпорту товарів, який перевищує звичайний рівень виробництва та експортний потенціал іншої Сторони, що пов'язано з об'єктивною інформацією стосовно правопорушень або шахрайства (УА: URL).
88.	<i>The Party which has, on the basis of objective information, made a finding of failure to provide administrative cooperation and/or of irregularities or fraud stemming from the other Party shall, <u>without undue delay</u>, notify the Trade Committee of its finding together with the objective information and enter into consultations within the Trade Committee, on the basis of all relevant information and objective findings, with a view to reaching a</i>	Сторона, яка виявила на основі об'єктивної інформації неспроможність забезпечити адміністративне співробітництво та/або правопорушення чи шахрайство з боку іншої Сторони, повідомляє <u>без надмірної затримки</u> Комітету з питань торгівлі про свої дані разом з об'єктивною інформацією та вступає в консультації в рамках Комітету з питань торгівлі, ґрунтуючись на

	<i>solution which is acceptable to both Parties (AA: 14).</i>	<i>всій необхідній інформації та об'єктивних даних з метою досягнення рішення, прийнятого для обох Сторін (УА: URL).</i>
89.	<i>During the period of consultations referred to above, the product(s) concerned <u>shall enjoy</u> the preferential treatment (AA: 14).</i>	<i>Протягом вищезазначених консультацій товар (товари), про який (які) йдеться, <u>буде користуватися</u> преференційним режимом (УА: URL).</i>
90.	<i>Temporary suspensions under this Article shall be limited to what is necessary to protect the financial interests of <u>the Party concerned</u> (AA: 14).</i>	<i>Тимчасові призупинення відповідно до цієї статті будуть обмежені до того часу, який буде необхідний для захисту фінансових інтересів <u>заінтересованої Сторони</u> (УА: URL).</i>
91.	<i>Each temporary suspension <u>shall not exceed</u> six months (AA: 14).</i>	<i>Кожне тимчасове призупинення <u>не повинно перевищувати</u> шість місяців (УА: URL).</i>
92.	<i>However, a temporary suspension <u>may be renewed</u> (AA: 14).</i>	<i>Водночас, тимчасове призупинення <u>може бути поновлено</u> (УА: URL).</i>
93.	<i>Temporary suspensions <u>shall be notified</u> immediately after their adoption to the Trade Committee (AA: 14).</i>	<i>Про тимчасові призупинення після їх прийняття <u>необхідно невідкладно повідомляти</u> Комітету з питань торгівлі (УА: URL).</i>
94.	<i>They shall be subject to periodic consultations within the Trade</i>	<i>Вони будуть предметом періодичних консультацій у</i>

	<i>Committee, in particular with a view to their termination <u>as soon as the conditions for their application cease to exist</u> (AA: 14).</i>	<i>рамках Комітету з питань торгівлі, особливо з метою їх завершення, <u>як тільки</u> зникнуть умови для їх застосування (УА: URL).</i>
95.	<i>At the same time as the notification to the Trade Committee under paragraph 4(a) of this Article, the Party concerned <u>should publish</u> a notice to importers in its sources of official information (AA: 14).</i>	<i>Одночасно з повідомленням Комітету з питань торгівлі згідно з підпунктом 4(a) цієї статті заінтересована Сторона <u>повинна опублікувати</u> повідомлення імпортерам у своїх джерелах офіційної інформації (УА: URL).</i>
96.	<i>The notice to importers <u>should indicate for the product concerned</u> that there is a finding, on the basis of objective information, of a failure to provide administrative cooperation and/or of irregularities or fraud (AA: 14).</i>	<i>Повідомлення імпортерам <u>повинно</u> зазначати <u>товар, про який ідеться</u>, стосовно якого виявлена на основі об'єктивної інформації неспроможність забезпечити адміністративне співробітництво та/або призупинення правопорушення чи шахрайства (УА: URL).</i>
97.	<i>In the event of error by the competent authorities in the proper management of the preferential system at export, and in particular in the application of the provisions of the Protocol to this Agreement concerning the definition of</i>	<i>У разі помилки з боку компетентних органів під час належного менеджменту преференційної системи експорту і, зокрема, під час застосування положень Протоколу до цієї Угоди «Щодо визначення</i>

	<p><i>originating products and methods of administrative cooperation, where this error leads to consequences in terms of import duties, the Party facing such consequences may request that the Trade Committee examine the possibility of adopting any appropriate measure with a view to resolving the situation (AA: 15).</i></p>	<p>концепції «<u>походження товарів</u>» і методів адміністративного співробітництва», коли така помилка призводить до наслідків для ввізного мита, Сторона, яка стикається з такими наслідками, може звернутися із запитом до Комітету з питань торгівлі стосовно розгляду можливості прийняття будь-яких відповідних заходів для вирішення ситуації (УА: URL).</p>
98.	<p><i>This Agreement <u>shall not preclude</u> the maintenance or establishment of customs unions, <u>free trade areas</u> or arrangements for frontier traffic except <u>insofar</u> as they conflict with trade arrangements provided for in this Agreement (AA: 15).</i></p>	<p>Ця Угода <u>не перешкоджає</u> збереженню або встановленню митних союзів, <u>зон вільної торгівлі</u> або домовленостям про прикордонну торгівлю, за винятком <u>тих випадків</u>, коли вони вступають у конфлікт з торговельними домовленостями, передбаченими цією Угодою (УА: URL).</p>
99.	<p><i>The Party <u>initiating</u> a safeguard investigation shall notify the other Party of such initiation by sending an official notification to the other Party, if the latter has a substantial economic interest (AA: 16).</i></p>	<p>Сторона, <u>яка порушує</u> розслідування, має повідомити про це іншій Стороні шляхом надіслання їй офіційного повідомлення за умови, що остання має суттєвий економічний інтерес (УА: URL).</p>

100.	<p><i>For the purposes of this Article, a Party shall be considered as <u>having</u> a substantial economic interest when it is among the five largest suppliers of the imported product during the most recent three-year period of time, measured in terms of either absolute volume or value (AA: 16).</i></p>	<p><i>Для цілей цієї статті Сторона буде вважатися <u>такою, що має</u> суттєвий економічний інтерес, тоді, коли вона належить до п'яти найбільших постачальників імпортованого товару протягом останнього трьохрічного строку, визначених або за обсягом, або у вартісному вираженні (УА: URL).</i></p>
------	---	--

SUMMARY

The relevance of the research topic is caused by the dynamics of Ukraine's entry into the world community which requires improving the quality of translations of agreements signed by Ukraine with other countries. This creates the need to analyze the structural, semantic and pragmatic features of the texts of already concluded international agreements not always understood by translators. The linguistic and translation parameters of the texts of international agreements defined in this research allow to create scientifically substantiated and tested in practice tools for solving the problems of legal translation from English into Ukrainian. In addition, the significance of the Association Agreement between Ukraine and the European Union in the modern history of Ukraine is difficult to overestimate, so this document is relevant material for analysis.

The aim of the study is to determine the structural, semantic and pragmatic features of English texts of the discourse of international law on the material of the Association Agreement between Ukraine and the European Union and to present specific means of their transmission when translated into Ukrainian.

Achieving the aim of the paper involves the following **objectives**:

- 1) to present the concept and general characteristics of the discourse of international law;
- 2) to describe an international agreement as a genre of discourse of international law;
- 3) to identify the main problems of translation of the texts belonging to discourse of international law;
- 4) to trace the main components of the structure of the international agreement;
- 5) to identify lexical, semantic, grammatical and syntactic parameters of the texts of international agreements;
- 6) to analyze the communicative and pragmatic potential of the texts of international agreements;

7) to present lexical, and lexical and semantic translation transformations used for representing the texts of international agreements in translation;

8) to identify the features of the application of grammatical, and lexical and grammatical translation transformations in the translation of texts of international agreements.

The object of the research is the texts of international agreements in English and in Ukrainian translation.

The subject of the research is the structure, linguistic and stylistic parameters and pragmatic potential of the texts of international agreements in English, as well as the means of their representation in the Ukrainian translation.

The material of the research is 100 test fragments extracted from the text of the Association Agreement between Ukraine and the European Union by means of a continuous sample. The total volume of analyzed translation tools is 119 translation transformations.

The research **methodology** includes methods of structural, component, contextual, pragmatic and stylistic analysis to identify the linguistic features of the texts of international agreements; methods of translation analysis allowed to identify translation transformations used in the course of reproducing the texts of international agreements in translation. Quantitative calculation allowed to draw conclusions about the frequency of each of the groups of translation transformations.

The scientific novelty of the study is that the paper analyzes the structural, semantic and pragmatic features of the texts of English international agreements, as well as identifies specific means of their representing in translation.

The practical value of the research is determined by the fact that the study of structural, semantic and pragmatic features of the texts of international agreements and specifics of their reproduction in translation is a contribution to the theory of comparative linguistics, as well as the theory of interlingual contacts and discourse studies.

The practical value of the study is also that its results can be used in the teaching of translation disciplines, as well as in the study of comparative linguistics, business language and other disciplines.

Structure and scope of the paper. Qualification paper consists of an introduction, three chapters with conclusions to each of them, general conclusions, three bibliographic lists, annex and summary.

Research results. International agreements emerge as a genre of discourse of international law defined as a communicative situation that performs the creative and deontic function of harmonizing legal values by prescribing or recommending them as models of behavior, as well as coordinating national, group, institutional strategies of countries. The main characteristics of the language of international law are its unification, presence of special legal vocabulary, set phrases and nomenclature units.

An international agreement is a written agreement between two or more nations aimed to establish or repeal an act that creates, terminates or otherwise modifies international law. Communication in the text of an international agreement occurs between the governments of the countries that create and accept it.

The texts of the discourse of international law are the object of legal translation which is understood as the translation of texts that belong to the field of law and are used to exchange legal information between people who speak different languages. This is a translation in which the notion of equivalence is somewhat changed – it is considered not as the translation equivalence, but as the legal equivalence of the source and the target texts. Translation of the texts of international agreements is a legal translation for regulatory purposes, the purpose of which is to obtain an authentic legal text in a bilingual or multilingual jurisdiction.

The structure of the international Association Agreement between Ukraine and the EU includes such components as full official name, preamble, purpose, main part, final provisions, annexes and protocols, information on the text of the

agreement and the list of signatories, list of annexes and list of protocols. Together, all the structural components of the text of the Agreement constitute a single normative document that defines the key aspects of interaction between the parties of the agreement.

Lexical and semantic parameters of the text of the international agreement include the use of proper names (naming of the countries, other parties, regulations, etc.), abbreviations (compression of information), evaluative vocabulary (characterization of positive aspects of interaction between the parties), vocabulary of official style agreements (adding official tone), clichéd and set expressions (sign of texts standardization), borrowings (standardized, adding formality to the document) and branch terminology (exact and concise naming of objects or phenomena to which the agreement concerns).

The grammatical and syntactic level of the texts of international agreements is characterized by the use of modal verbs (determining the characteristics of actions prescribed in an international agreement), passive verbs (increasing the formality of the statement), present tense verbs, verb nouns, Participle II and Participle I (compression of information), homogeneous parts of the sentence, polysyndeton (representation of significant amounts of information at the same time) and introductory constructions (clarification of information).

As an international agreement is a document created with the participation of several countries and aims to highlight certain aspects of cooperation between the countries to which they have agreed, its text should aim to accurately, comprehensively describe this expression of will and emphasize its voluntariness and positive progress that countries can achieve by signing such a document. Therefore, the main communicative and pragmatic parameters of the texts of international agreements are the tendency to clarifications and lists, emphasis on commonality, emphasis on progress and the presence of references to various parts of the document. In addition, the texts of international agreements are declarative and prone to compression of information, which also allows to increase their accuracy and avoid ambiguity of understanding.

Reproduction of structural, semantic and pragmatic features of texts of English international agreements in Ukrainian translation is performed with the use of lexical and semantic (35.3%), grammatical (34.5%), lexical (21.8%) and lexical and grammatical translation transformations (11%).

Lexical and semantic transformations are multifaceted variations in the meaning of the unit being translated aimed to make the text more understandable for the reader of the translation. Such transformations are most often used while representing names of groups of countries, regulations, terminology, evaluative vocabulary, names of actions and introductory constructions. Grammatical translation transformations allow to convey the text as accurately as it is possible in accordance with the grammatical structure of the language of translation, as well as to explain certain phenomena in order to avoid inaccuracies in the interpretation of the rules set out in the agreement. Such transformations can be used to convey a wide range of features of international agreements, but most often they are connected with the names of organizations, regulations, modality and introductory constructions. Lexical transformations involve the direct borrowing of language units used in the text in the source language to the target language. Their use is often appropriate when rendering individual lexical items such as proper names, terminology, and evaluative vocabulary. Lexical and grammatical translation transformations are caused by the grammatical and syntactic differences between the source and the target language and are applied to convey not the composition but the meaning of text fragments, so their use is appropriate when rendering the vocabulary of official business style, clichés and individual onomastic units.

The basic translation transformations used for rendering structural, semantic and pragmatic features of texts of English international agreements in Ukrainian translation are addition (16.8%), differentiation (16%) and grammatical replacements (15.1%) which leads to the conclusion that, when translating the texts of international agreements, the main processes are the explanation of the meaning of the language units used in the text and adaptation of the grammatical structure of the text to the norms of the language of translation.

Prospects for further research include the study of the specifics of reproducing the texts of international agreements in translation on the material of large corpora of texts which will allow to more subtly trace the trends of reproduction of their structural, semantic and pragmatic features. In addition, it is appropriate to further study the text of an international agreement as a genre of legal discourse and study the cognitive parameters of creating such texts which should also help improve their representation in translation.